

KIRKKONUMMI

KYRKSLÄTT

Talouden tasapainottamissuunnitelma 2019-2025

Kunnanhallitus 10.6.2019

TPO = Kirkkonummen kuntatalouden tasapainottamisohjelma/-suunnitelma

- Tasapainottamisohjelman tavoitevuodet v. 2020-25
- Strateginen osuus: tulevaisuuskuva, toimintaympäristön muutokset
- Kunnan kasvutavoitteiden määrittäminen
- Väestörakenteen muutokset ja analysointi
- Ostopalvelut; järjestämistavan arviointi ja mahdolliset yhteistyöt
- Yli-/alibudjetointi
- Investoinnit: uudelleenaikataulus ja ongelmakiinteistöjen kokonaissuunnitelma
- Tasapainottamisen toimenpide-ehdotuksia
- Kuntatalouden numeerinen tarkastelu

Toimintaympäristön muutokset ja tulevaisuuskuva

- Kunnat ovat 2020-luvulla suurten haasteiden edessä, mihin tulee varautua jo etukäteen. Kunnan järjestämiin palveluihin vaikuttavat väestömäärän ja -rakenteen muutokset sekä mahdolliset muutokset kunnan tehtävävastuissa. Ennakoimalla näitä muutoksia, kehittämällä tietoon ja vaikuttavuuteen perustuvia toimintamalleja sekä suuntaamalla resursseja näiden mukaisesti pystymme turvaamaan kuntalaisten palvelut myös tulevaisuudessa.
- Kirkkonummen on huomioitava toiminnassaan mm. seuraavat muutospaineet:
  - yli 65-vuotiaiden kuntalaisten osuus kasvaa merkittävästi
  - ulkomaalaistaustaisten kuntalaisten lukumäärä kasvaa
  - ennaltaehkäisevien toimenpiteiden merkitys kasvaa; erityisesti lasten ja nuorten palveluissa
  - yhdyskuntarakenteen tiivistyminen; palvelujen keskittyminen
  - osallistamis- ja johtamistapojen kehittämisen tarve kasvaa
  - henkilöstön rekrytoinnin ja osaamisen kehittämistarpeet muuttuvat
  - digitalisaation ja tekoälyn rooli kasvaa

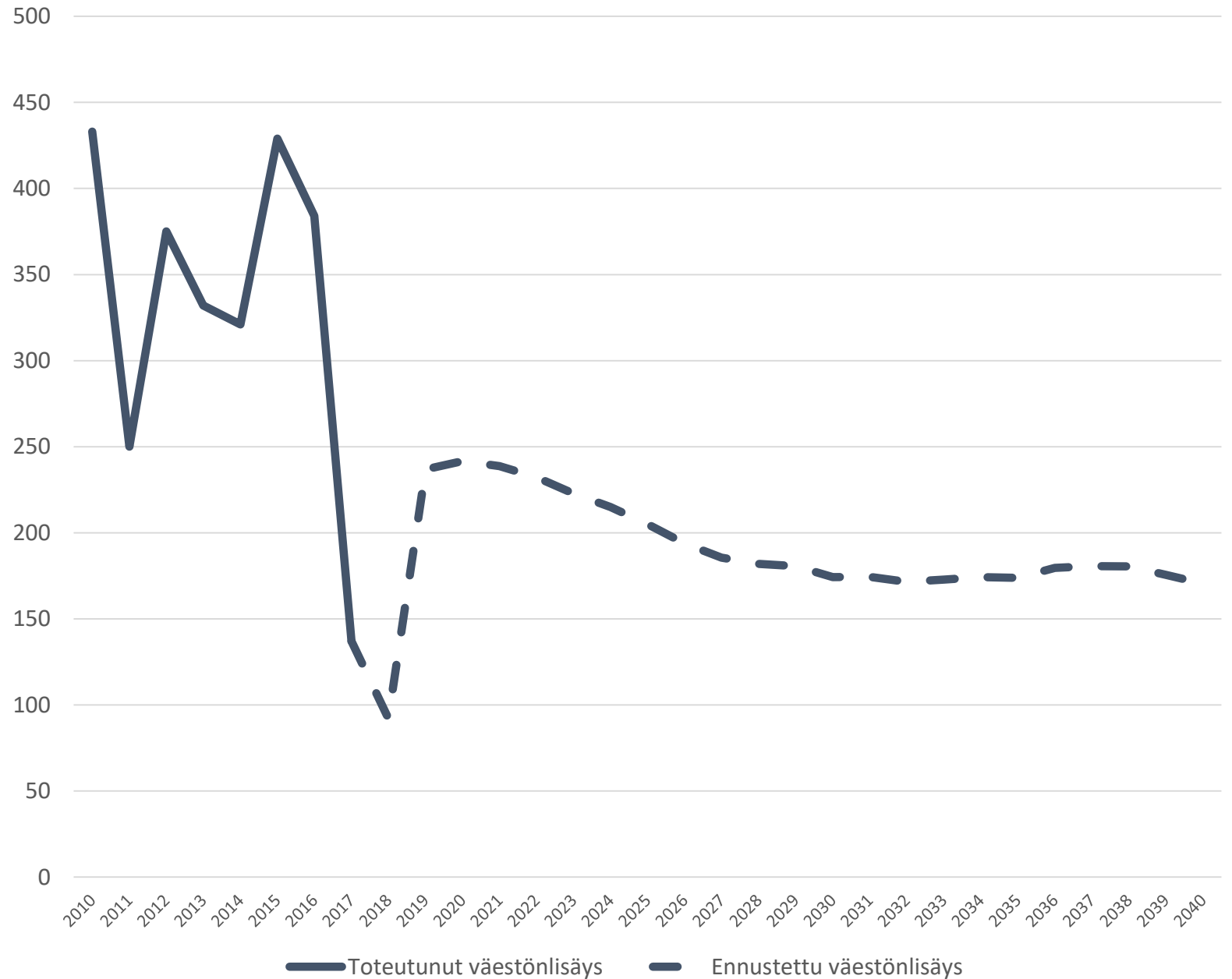
Kasvutavoitteet (väestö)

Kunnan väestön sekä kunnan verotulojen kasvu on keskeinen tekijä talouden tasapainottamisessa .

- Väestönkasvun skenaario perustuu MDI:n tilastoihin ja tulkintoihin
- Skenaario on lähtöoletus, johon voi kunta omilla toimenpiteillään vaikuttaa
- Kunta tavoittelee kuntastrategian mukaista 1,5-2 % vuosittaista väestönkasvua.
- Kunnan olemassa oleva asemakaavavaranto (voimassa olevien asemakaavojen mukaiset rakentamattomat tontit) sekä kaavoitusohjelma toteutuessaan mahdollistavat väestönkasvutavoitteen edellyttämän asuntotuotannon toteutumisen.
- Kunnan tulee panostaa voimakkaasti vetovoimaisuutensa kehittämiseen ja kaavoitusohjelman toteutumiseen. Kunnan tulee varmistaa monipuolisen asuntotuotannon ja yritystoiminnan toteutumismahdollisuudet maankäytön suunnittelussa. Kunnan pitää olla kiinni ajassa; asumistoiveiden ja -tarpeiden muutokset tulisi osata tunnistaa ja huomioida ketterästi.

Kirkkonummen vuotuinen väestönlisäys

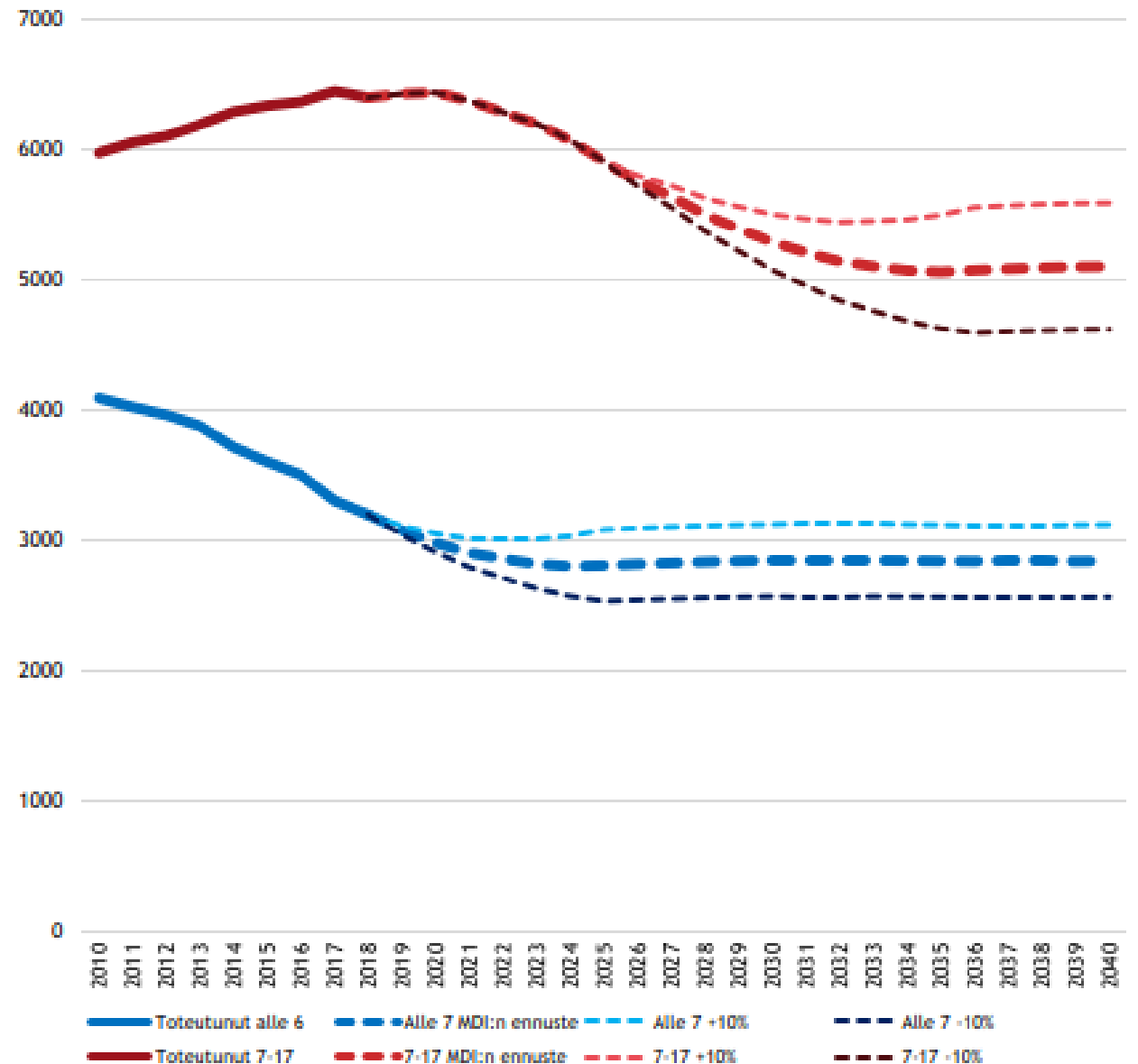
- Kuviossa on kuvattu MDI:n ennusteen perusteella Kirkkonummen väestönlisäystä vuositasolla.
- Kirkkonummen väestönlisäys on vahvaa koko ajanjakson ajan
- Kirkkonummen väkiluku kasvaa keskimäärin **194 asukkaalla** vuotta kohden ennusteajanjakson aikana.
- Kirkkonummen väestö kasvaa keskimäärin **0,5 prosentilla** vuotta kohden vuosien 2018-2040 aikana.

ALLE 7-VUOTIAIDEN JA 7-17-VUOTIAIDEN KEHITYS

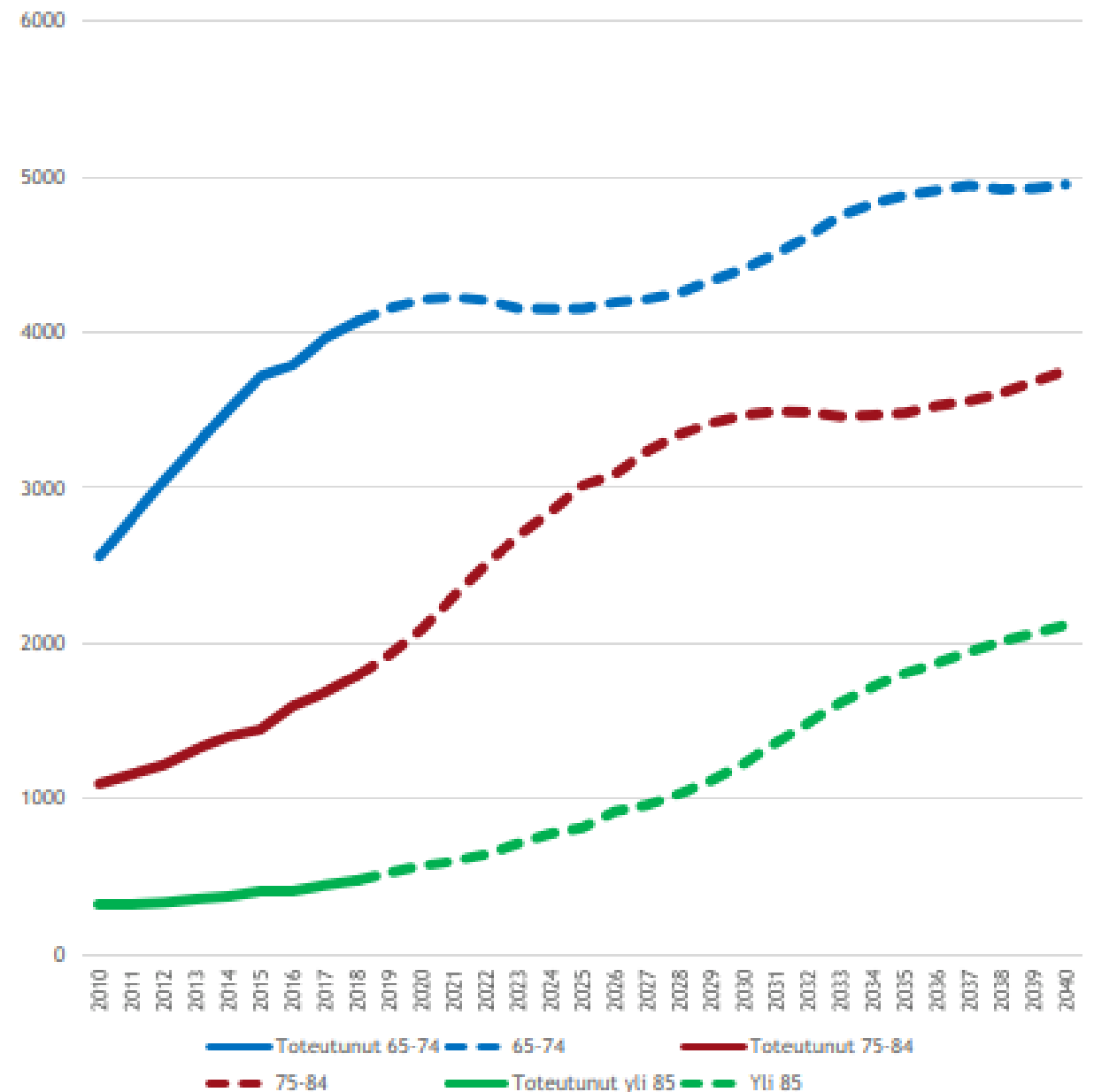
Kuviossa on kuvattu MDI: ennusteen perusteella Kirkkonummen alle 7-vuotiaiden ja 7-17-vuotiaiden ikäluokkien kehitystä ennustejaksolla 2010-2040 eri skenaarioiden mukaan

- Kirkkonummen alle 7-vuotiaan väestön määrä on vähentynyt voimakkaasti 2010-luvun aikana. Vuosien 2018-2040 aikana alle 7-vuotiaiden määrä on laskenut yli viidenneksellä (-21,9%/-894 hlöä). Ennusteen mukaan alle 7-vuotiaiden määrä vähenee vielä tarkastelujakson alussa maltillisesti, mutta tämän jälkeen ikäluokan kehitys tasaantuu. Koska syntyvyys on keskeisin ikäluokan kehitykseen vaikuttava tekijä, matalamman syntyvyyden skenaariossa ikäluokan supistuminen on voimakkaampaa, kun taas korkeamman syntyvyyden skenaariossa ikäluokka kasvaa hieman.
- Kirkkonummella asuvien 7-17-vuotiaiden määrä on kasvanut kohtuullisen maltillisesti 2010-luvun aikana. MDI:n ennusteen mukaan 7-17-vuotiaiden määrän kasvu kääntyy supistumiseksi ajanjakson alussa. 7-17-vuotiaiden määrä supistuu 2030-luvun alkuun asti. Supistumiskehitys perustuu pieneneviin ikäkohortteihin laskeneen syntyvyyden johdosta. Perusvaihtoehdossa 7-17-vuotiaiden määrä vähenee viidenneksellä. Matalamman syntyvyyden skenaariossa 7-17-vuotiaiden määrä vähenee 27 prosentilla ja korkeamman syntyvyyden skenaariossa 7-17-vuotiaiden määrä supistuu 13 prosentilla.
- Alle 18-vuotiaiden ikäluokkien kehitys tulee riippumaan merkittävästi tulevasta syntyvyyden kehityksestä.

YLI 65-VUOTIAIDEN IKÄRYHMIEN KEHITYS

- Kuviossa on kuvattu Kirkkonummen yli 65-vuotiaiden ikäluokkien kehitystä vuosien 2010-2040 aikana.
- Kirkkonummen 65-74-vuotiaiden määrät ovat kasvaneet erittäin voimakkaasti 2010-luvulla. 65-74-vuotiaiden määrät ovat kasvaneet 1 511 henkilöllä (+59 %). Ikäluokan määrällinen kasvu maltillistuu 2020-luvun alussa, mutta kiihtyy taas uudelleen 2030-luvulla. Ikäluokan kasvu ei kuitenkaan tule olemaan vuosien 2018-2040 aikana yhtä voimakasta kuin 2010-luvulla. Vuosien 2018-2040 aikana 65-74-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan 22 prosentilla (881 henkilöllä). 65-74-vuotiaiden ikäluokan kehitykseen vaikuttavat etenkin ikäkohorttien koko sekä kuolleisuus. Muuttoliikkeen vaikutus 65-74-vuotiaiden ikäluokkaan on vähäinen.
- 75-84-vuotiaiden määrä on kasvanut yhteensä 694 henkilöllä vuosien 2010-2018 aikana (+63 %). 75-84-vuotiaiden määrät tulevat kasvamaan erittäin voimakkaasti 2020-luvulla, mutta 2030-luvun aikana kehitys tasaantuu. Ikäluokan koko kaksinkertaistuu vuosien 2018-2040 aikana (+109%/1930 hlöä). 75-84 -vuotiaaseen ikäluokkaan vaikuttavat ikäkohorttien koko sekä kuolleisuus, mutta muuttoliikkeen vaikutus on vähäinen.
- Yli 85-vuotiaiden kirkkonummelaisten määrä on kasvanut 159 henkilöllä 2010-luvulla. Yli 85-vuotiaiden määrä tulevat kasvamaan erittäin voimakkaasti koko ennustejakson ajan, etenkin 2030-luvulla. Yli 85-vuotiaiden väestön määrä moninkertaistuu (+344%/+1 640 hlö) vuosien 2018-2040 aikana. Yli 85-vuotiaiden ikäluokan kehitykseen vaikuttavat etenkin kuolleisuus, muuttoliikkeen vaikutus on lähes merkityksetön.

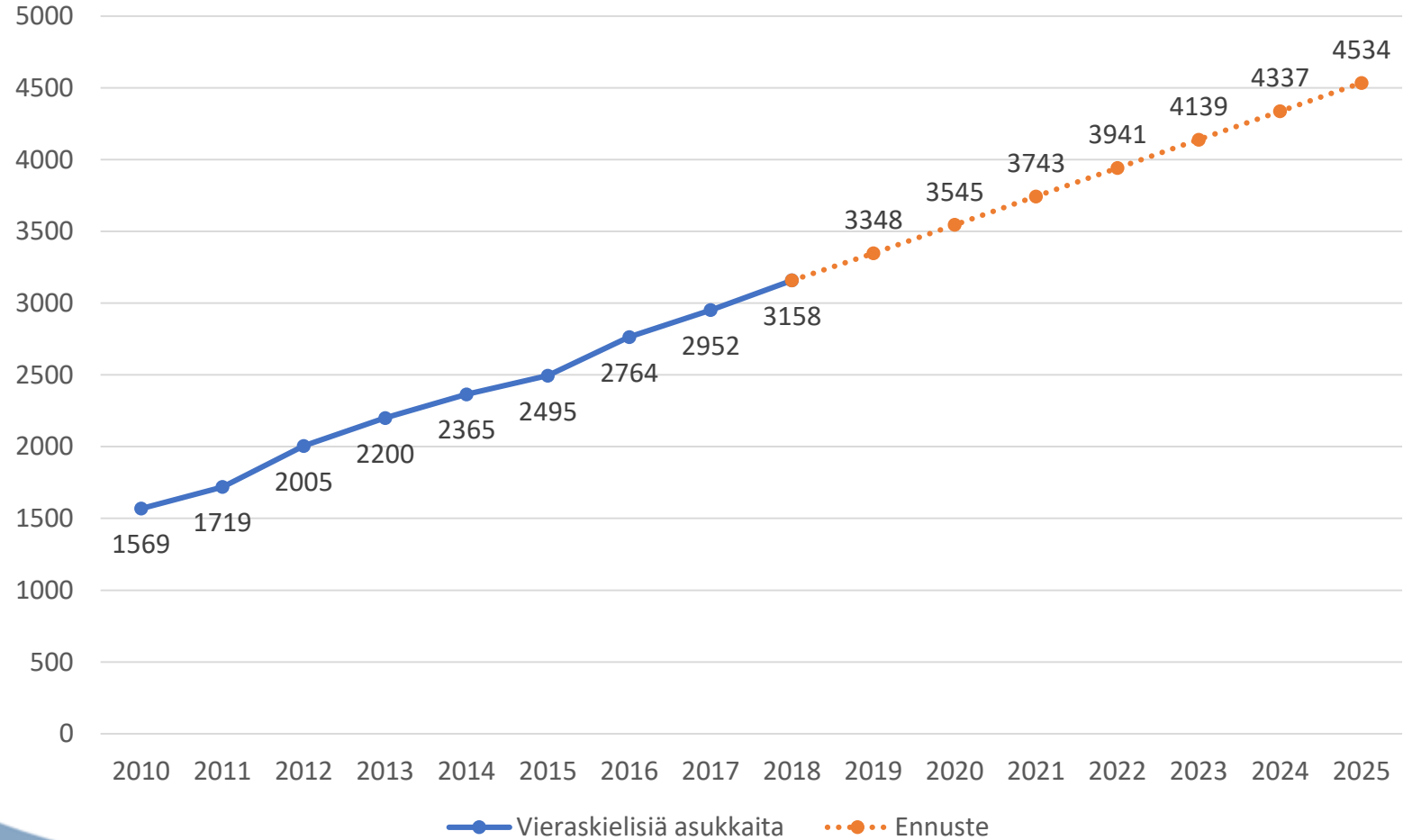

Väestörakenteen muutokset

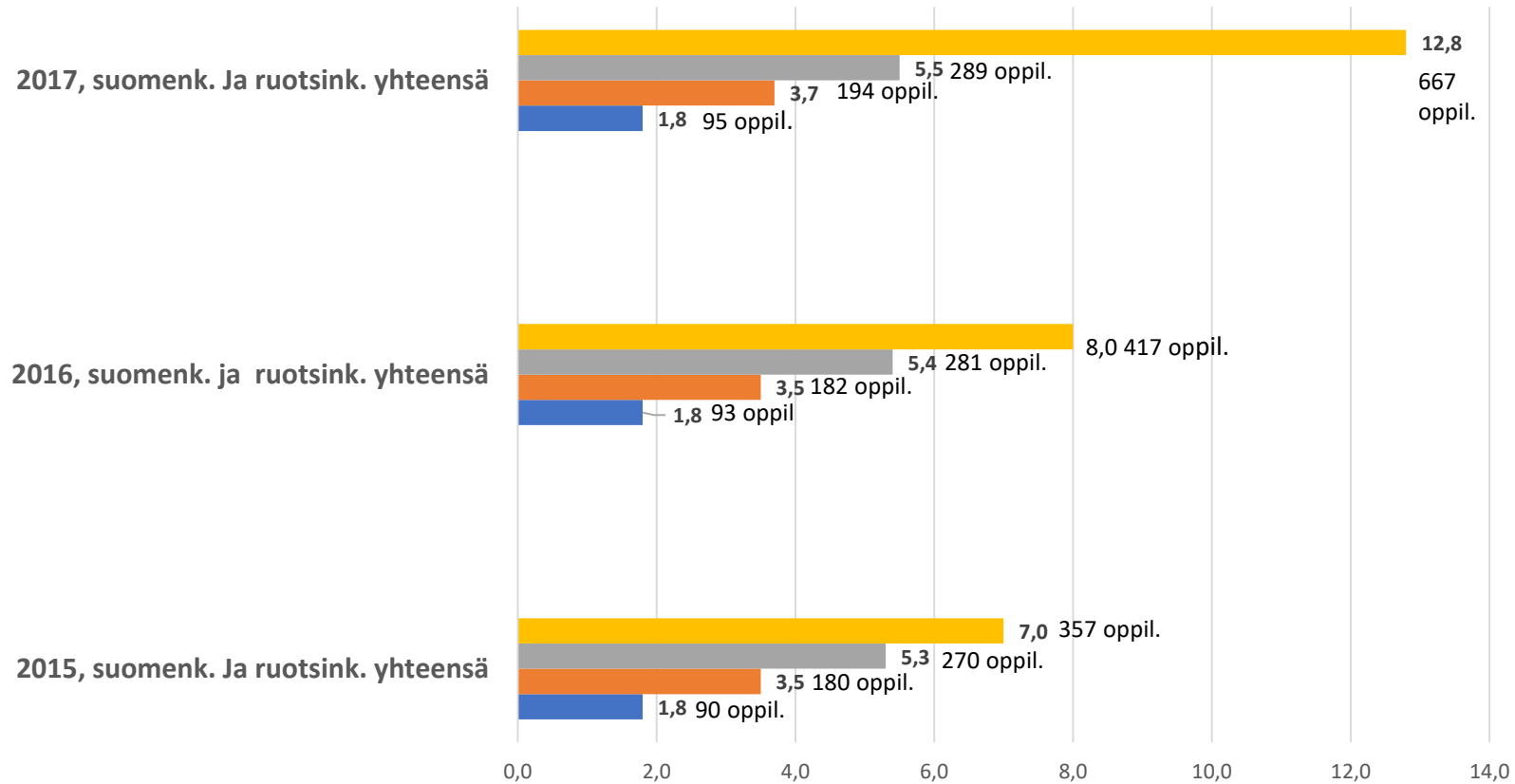
- 2010-luku: Kirkkonummen, kuten koko muun maan, syntyneiden määrät ovat laskeneet merkittävästi 2010-luvulla. Kirkkonummella syntyvyyden lasku on kuitenkin ollut erityisen voimakasta: vuonna 2018 syntyi yli kolmannes vähemmän lapsia kuin vuonna 2010. Syntyneiden määrä pysyy koko ennustejakson ajan vuotta 2018 vastaavalla tasolla.
- Kirkkonummen ikärakenteen kehitys 2018-2040:
  - ✓ Alle 15-vuotiaat: -1 418 henkilöä (-18,0%)
  - ✓ Työikäiset: +1 199 henkilöä (+4,8%)
  - ✓ Yli 65-vuotiaat: +4 481 henkilöä (+70,7%)
- Joka neljäs kirkkonummelainen on yli 65-vuotias vuonna 2040
- Vieraskielisten osuus v. 2025: 4 534 as. (11,2 % väestöstä)
- Erityistä tukea tarvitsevien määrä v. 2015: 7% ja v. 2017: 12,8 %
- **Johtopäätökset**
  - × Kunnan tulee varautua ikäihmisten palvelujen sekä maahanmuuttajien tarpeen kasvuun
  - × Lasten määrän kehitys huomioitava koulujen ja päiväkotien investoinneissa ja muussa resurssoinnissa

Kirkkonummen vieraskielisten asukkaiden määrä 2010 - 2025

Suomenkielisen ja ruotsinkielisen opetuksen erityisopetus vuosina 2015 - 2017

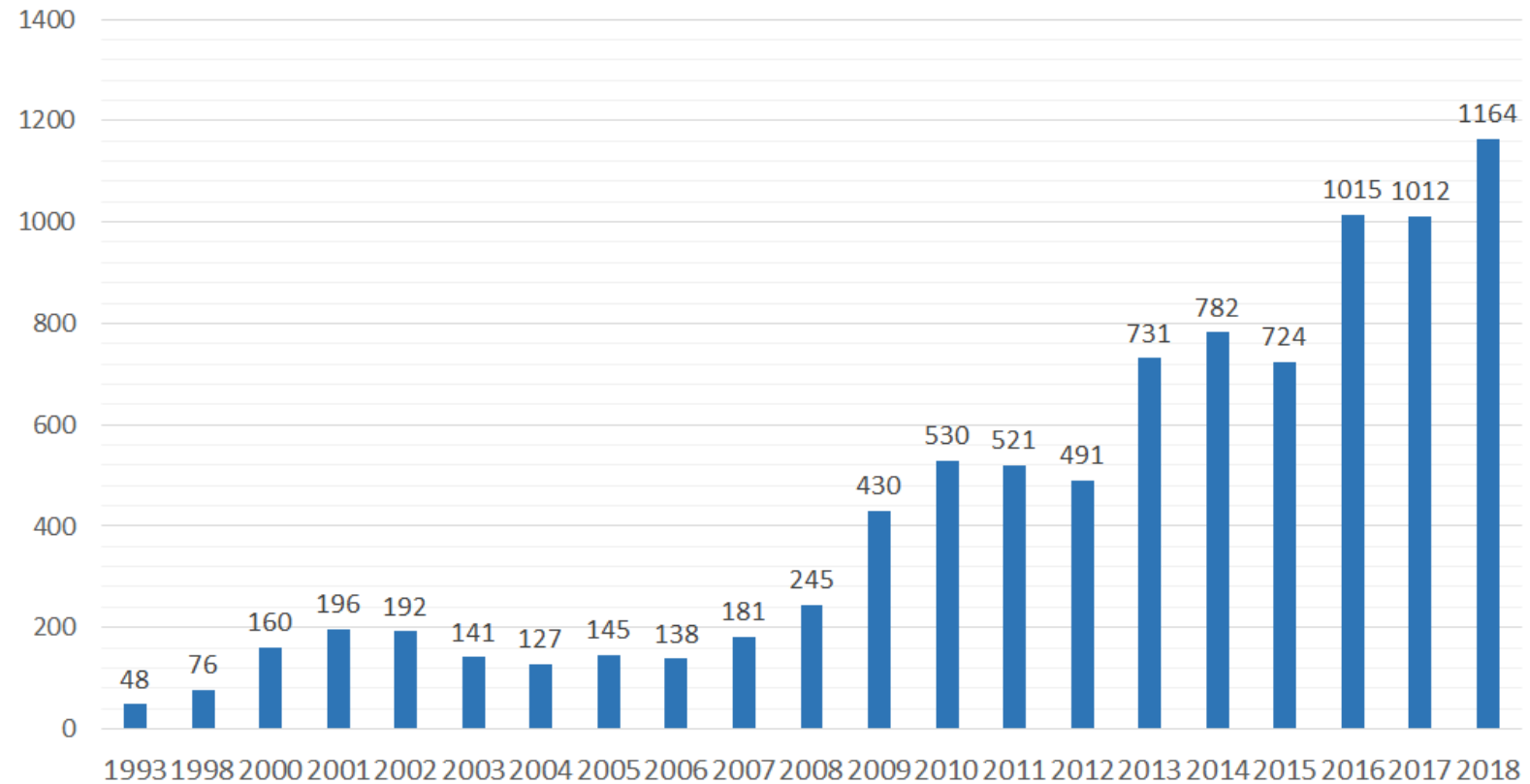
■ Tehostetun tuen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä %

■ Erityisen tuen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä %

■ Integroitujen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä prosentteina

■ Luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä

Lastensuojeluilmoitukset 1993 - 2018

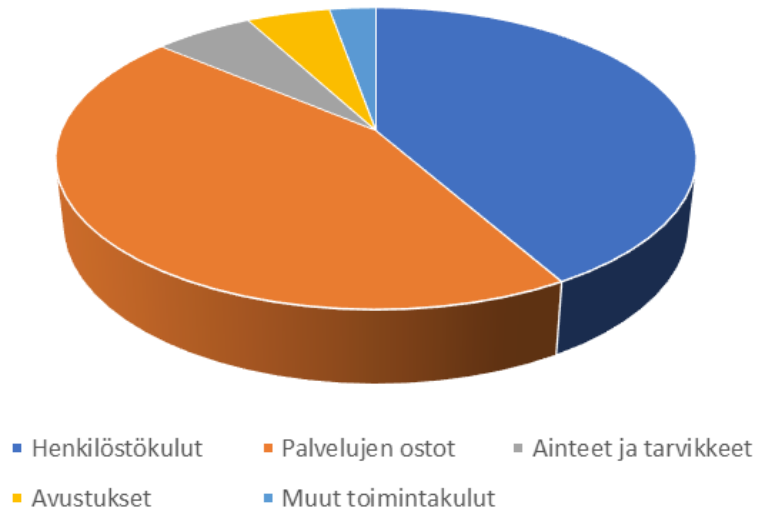
Ostopalvelut

Osana talouden tasapainottamisen suunnitelmaa käydään läpi merkittävimmät ostopalvelut ja niiden mahdolliset kehittämis- ja muutostarpeet.

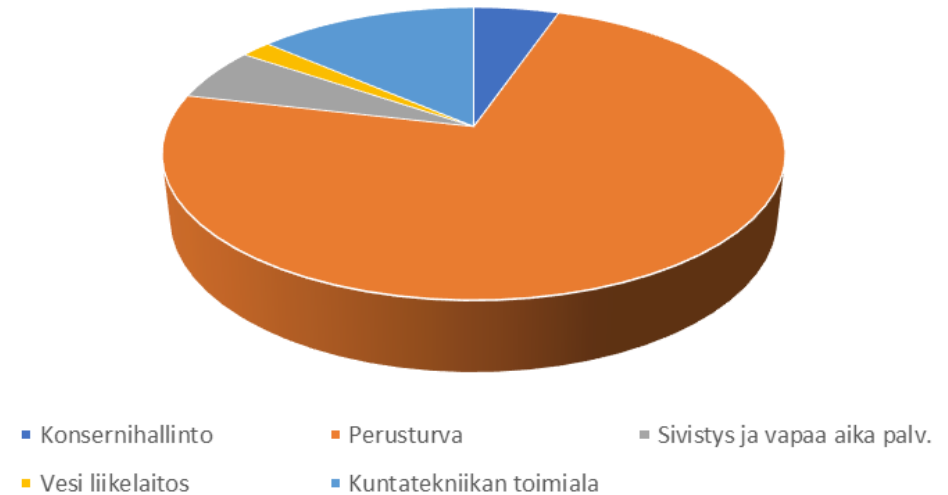
Ostopalvelut

Palvelujen ostot muodostavat noin 45 % Kirkkonummen kunnan ulkoisista toimintamenoista. Perusturvan ulkoiset palveluostot muodostavat noin 75 % koko kunnan palveluostoista.

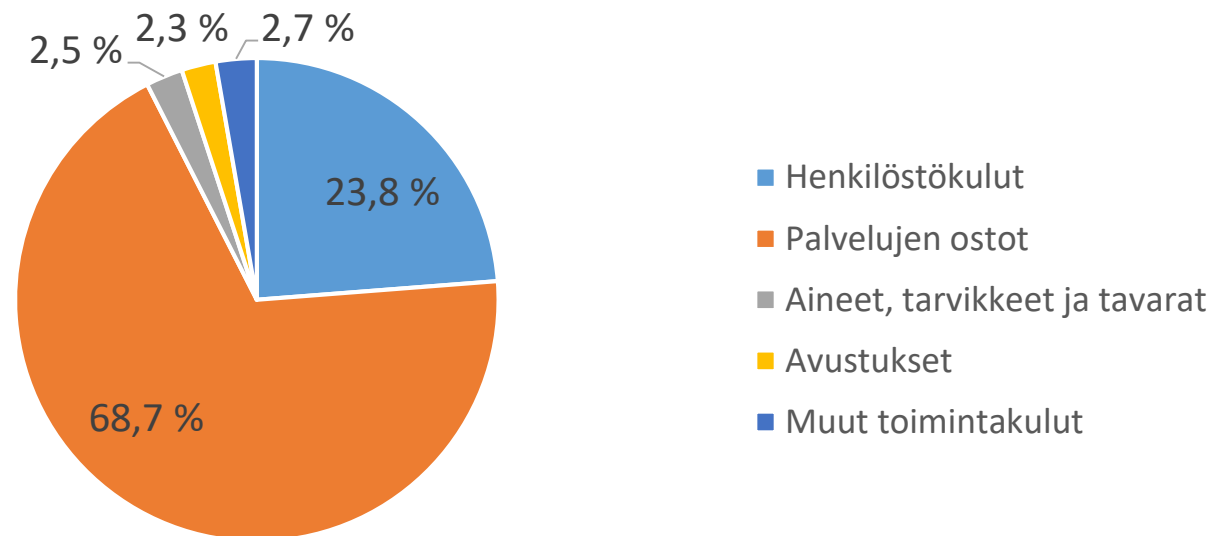
Ulkoiset toimintamenot

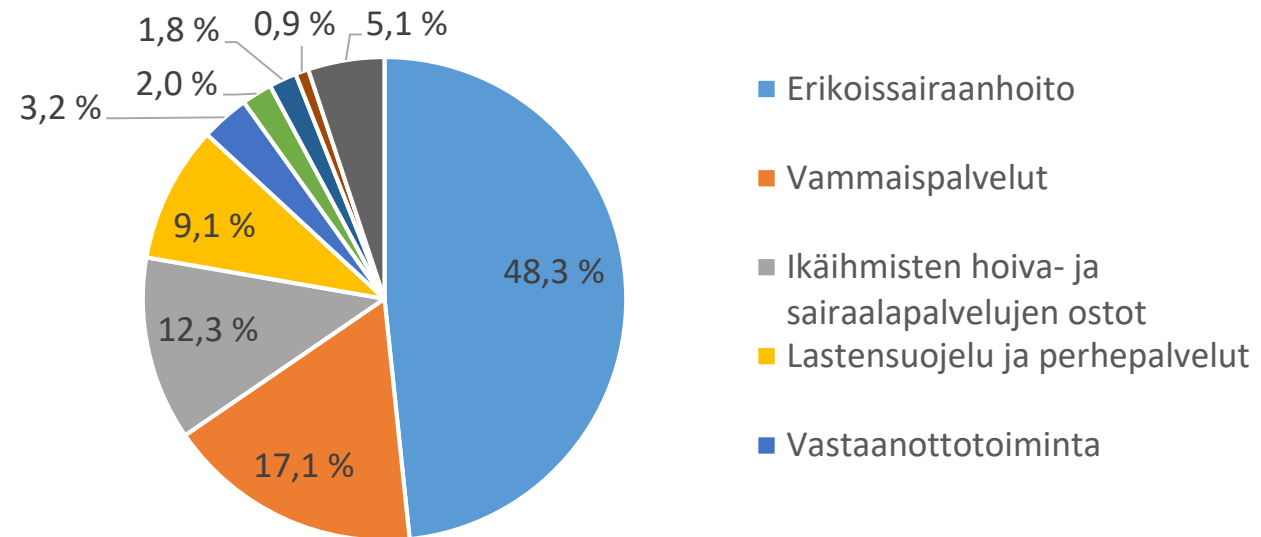
Palvelujen ostot toimialoittain

Perusturvan toimintakulut TOT 2018

Perusturvan palvelujen ostot TOT 2018

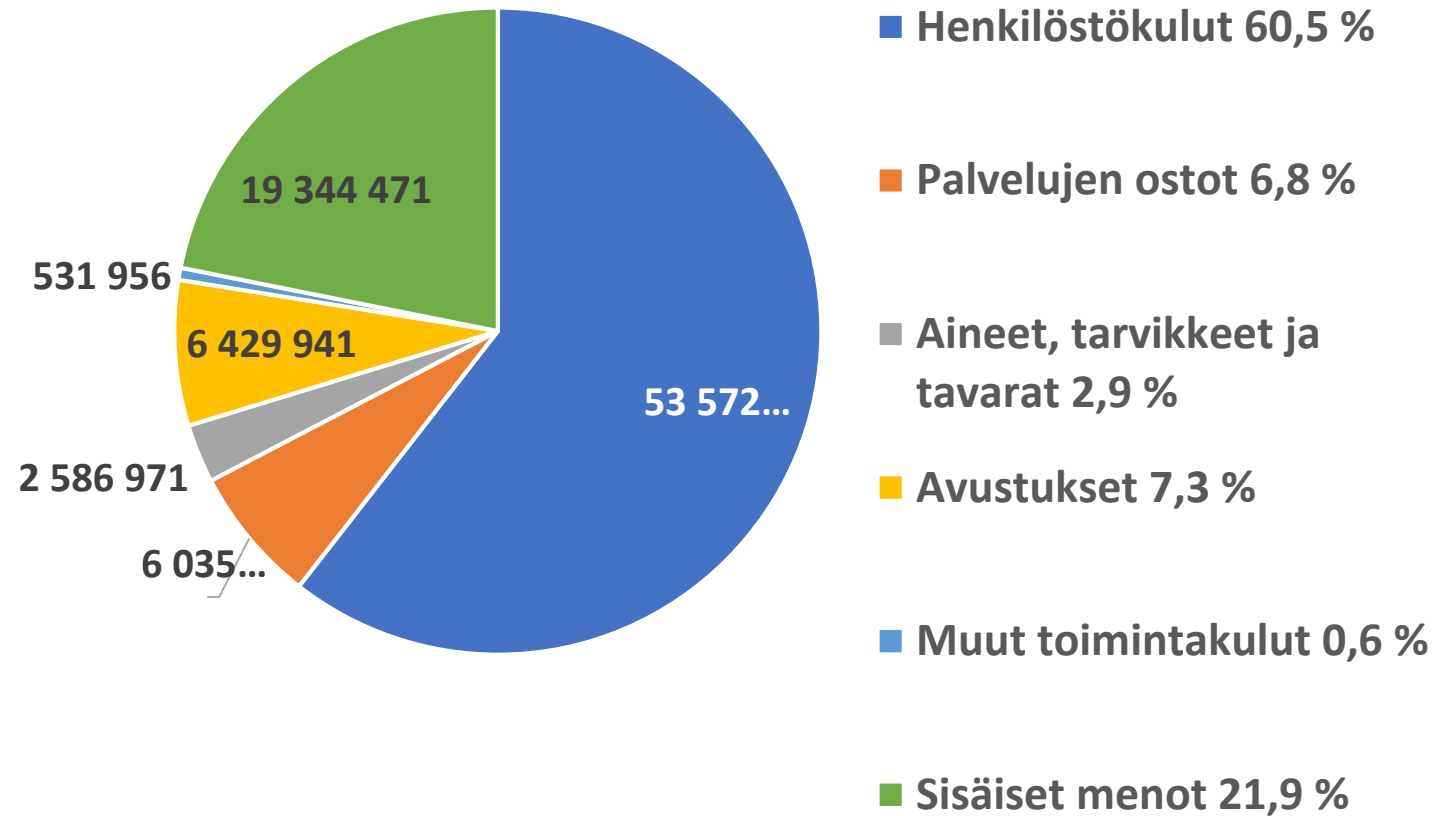

Ostopalvelut; perusturvapalveluiden toimenpiteet

- **Sosiaali- ja terveystalvelujen kehittäminen Länsi-Uudellamaalla (C 10-kunnat)**
- Jo olemassa oleva yhteistyö: Espoon sairaala ja Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys
- Työn alla: Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut sekä ikäihmisten tehostettu palveluasuminen
- Suunnitteilla: Vammais- ja lapsiperheiden palveluiden laajempi kehittäminen sekä juristipalvelut
- **Palveluseteli -verkostoyhteistyö koko Uudenmaan alueella**
- Palvelusetelillä edistetään sosiaali- ja terveystalveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Kirkkonummi mukana Uudenmaan Palveluseteliverkostossa.
- Selvitetään **kuntavertailuissa havaitut vammaispalvelujen ja ikäihmisten palvelujen kustannuspoikkeamien syyt ja tehdään tarvittavat toimenpiteet**
- **Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan lisääminen omana tuotantona**

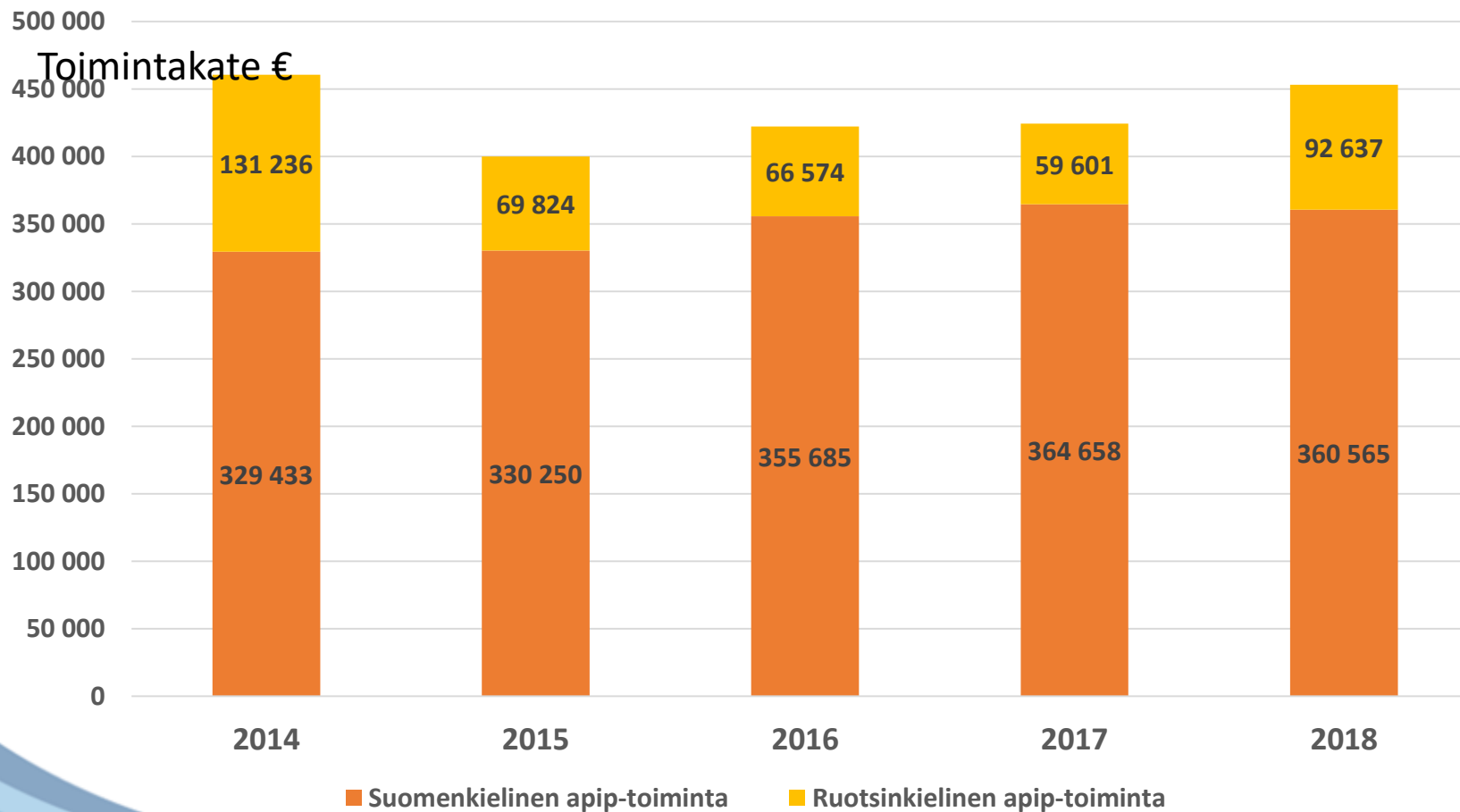
Sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimintakulut menolajeittain vuonna 2018

Ostopalvelut; sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimenpiteet

- Sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimialalla palvelujen ostot vähäiset
-> ei merkittäviä talousvaikutuksia/toimenpiteitä
- Aamu-/Iltapäivähoito

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut Ap-/ip toiminnan kustannuskehitys 2014-2018

Ap-/ip toiminnan järjestämistavat vuonna 2018 ja kustannukset jos järjestetään kokonaan omana toimintana

Toimintakate

400 000

350 000

300 000

250 000

200 000

150 000

100 000

50 000

0

Suomenk.

Ruotsink.

S+R kokonaan omana

Omana toimintana

Avustuksina

Toimitila-avustuksina

Oppilaita toiminnassa lv 2018-2019 610

KIRKKONUMMI
KYRKSLÄTT

100 648

221 568

38 349

8 410

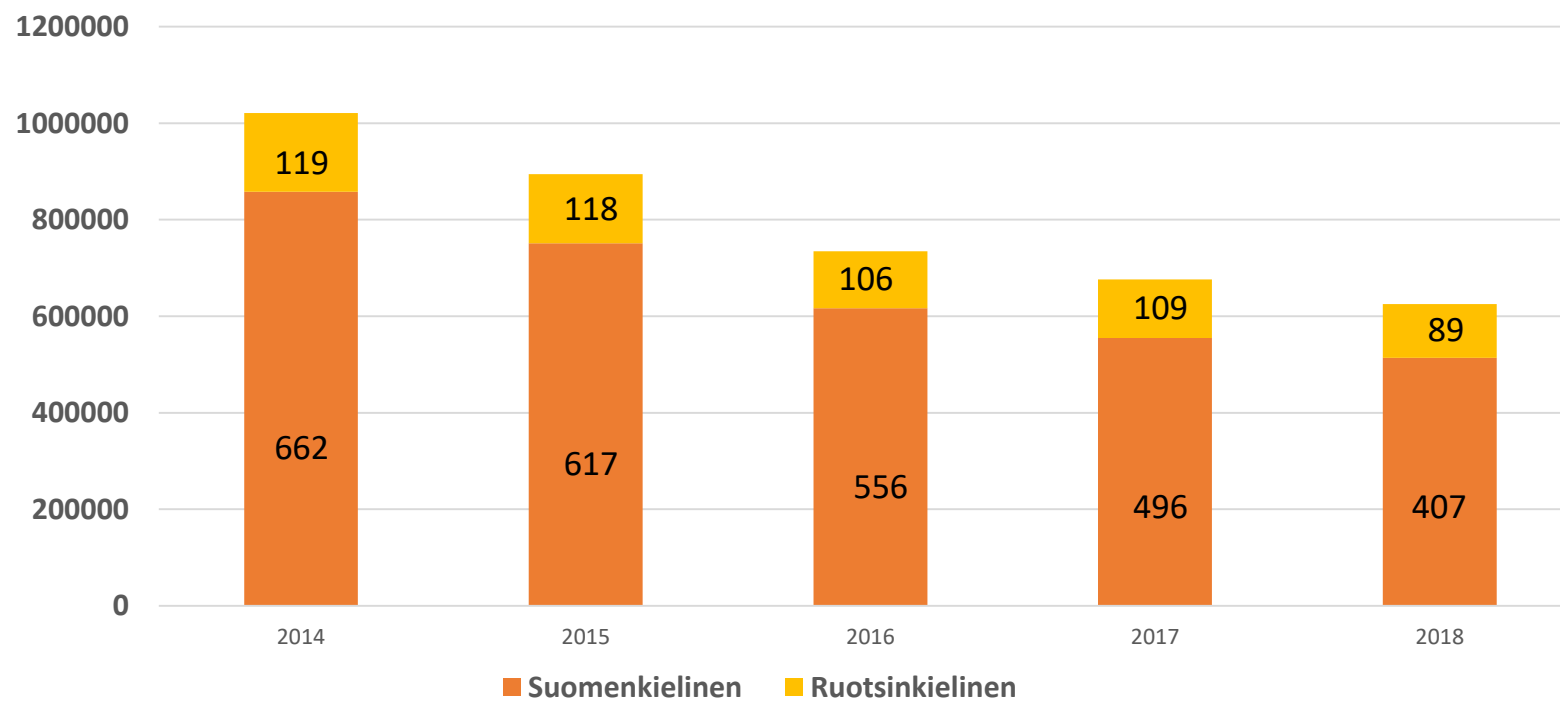
281

84 227

Säästö noin
100 000 €
ilman
toimitila-
avustuksia

246 161

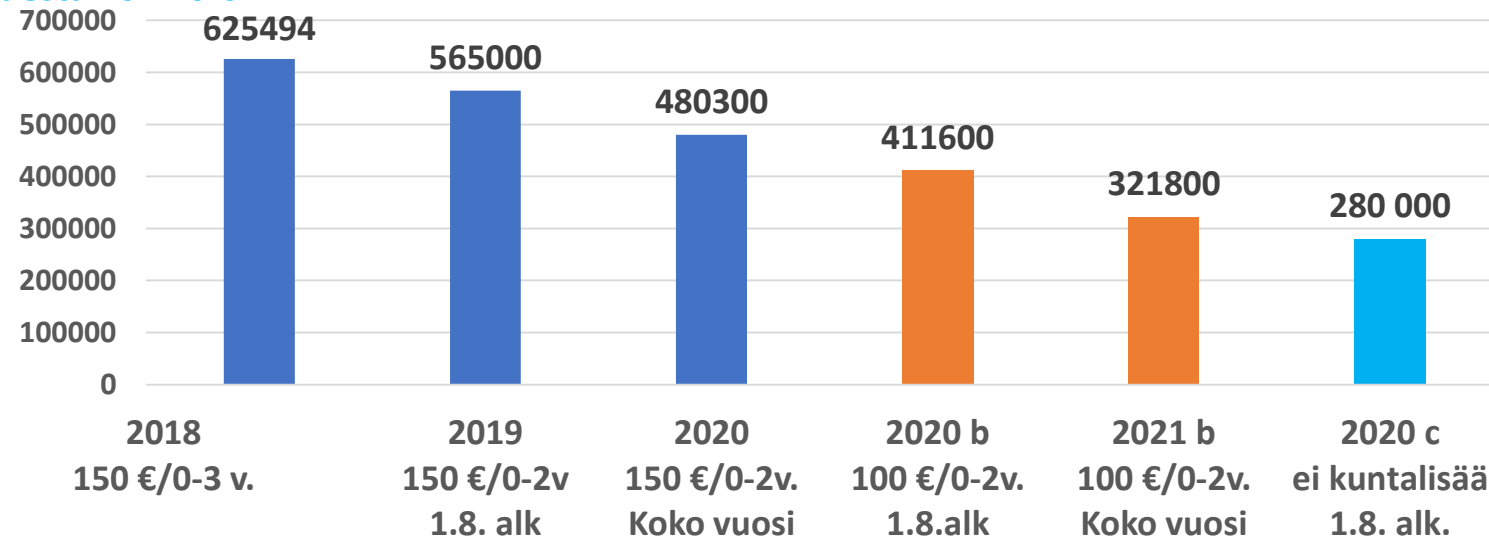
Kotihoidon tuen kuntalisän kustannukset ja tukea saaneiden lasten määrät vuosina 2014-2018

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut

Kotihoidon tuen kuntalisän vaihtoehtoisia toteutusmalleja

- nyt kotihoidon kuntalisää maksetaan 1.8.2019 alk. vain alle 2 –vuotiaille 150 €/kk
- **b = jos kotihoidon tuen kuntalisä pienenee 1.8.2020 alk. 100 €/kk**
- **c = jos kotihoidon tuen kuntalisä poistetaan kokonaan 1.8.2020 alk. kustannus 280 000 € ja vuodesta 2021 0 €**

Ostopalvelut; yhdyskuntatekniikan toimenpiteet

- Merkittäviä mahdollisuuksia tehostaa toimintaa palvelujen järjestämistavan muutoksilla (ostopalvelut/oma palvelutuotanto) ei arvioida olevan
- Ylikunnallisen yhteistyön mahdollisten hyötyjen selvittäminen - linjaus yhteistyökumppaneista ja/tai -suunnista
  - Ruokapalvelut on ollut laatu- ja hintatasoltaan kilpailukykyinen omana tuotantona. Kuljetukset on saatu järjestettyä kilpailuttamalla kustannustehokkaasti.
    - Toimenpide: kotipalvelun aterioiden osalta ostopalveluun siirtymistä tulee selvittää
  - Puhtauspalveluista hankitaan ostopalveluna noin 25%. Osa palvelusta kannattaa ostaa ulkoa palvelun hinta- ja laatutason vertailtavuuden takia ja kohteiden/toiminnan sijainnin/luonteen takia.
  - Kiinteistöjen huoltotoiminta on tuotettu omana palveluna. Toimenpide: siirrytään ostopalveluun yhdellä alueella vuoden 2020 aikana. Ostopalvelulla ei arvioida saatavan välittömiä kustannussäästöjä, mutta se tuo vertailtavuutta palvelun kustannuksiin ja laatuun. Lisäksi mahdollistaa omien resurssien kohdistamisen tehokkaammin.
  - Toimenpide: kiinteistöjen huollon ja puhtauspalveluiden ostopalveluiden osuutta lisätään hallitusti uusien elinkaarihankkeina toteutettavien investointien kautta (esim. Jokirinne, GWPD).
  - Kunnallistekniikan ja tilapalveluiden suunnittelu ja rakentaminen (investoinnit) sekä pääosa ylläpito- ja korjaustoiminnasta on ostopalvelua. Kunnan oma henkilöstö hoitaa tilaaja- ja valvontatehtäviä. Näiden tukena käytetään myös ostopalveluita. Toimenpide: toiminnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta voidaan kehittää panostamalla hankintaosaamiseen, kilpailutustapoihin, sopimukseen ja valvontaresurssiin.

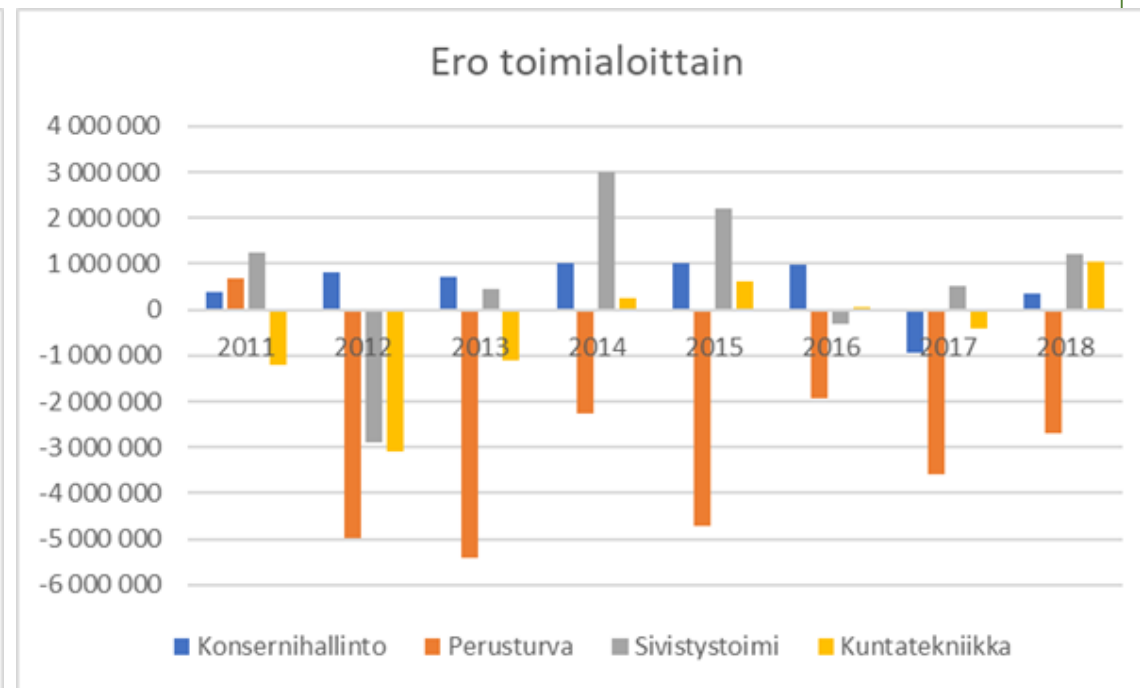
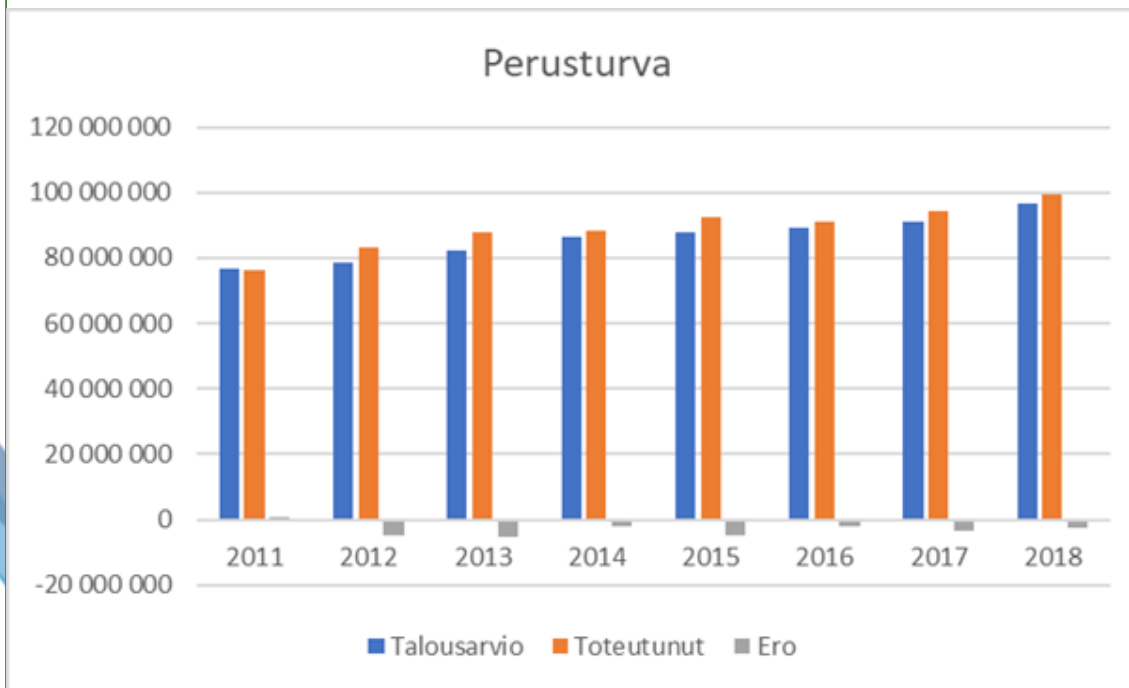

Suunnitelman osana tulee myös ottaa kantaa perusturvan budjetin toistuvaan riittämättömyyteen ja lisämäärärahojen tarpeeseen.

Yli-/alibudjetointi

- Perusturvan toimiala on joutunut monena vuonna tekemään lisätalousarvioesityksen. Alla on esitetty perusturvan ulkoisen toimintakatteen toteutuminen suhteessa alkuperäiseen talousarvioon sekä eri toimialojen alkuperäisen talousarvion ja toteutuman erotus. Perusturva on ylittänyt toimintamenoja vuodesta 2012 alkaen. Muiden toimialojen osalta poikkeamat ovat sekä positiivisia että negatiivisia.

Perusturvan yli-/alibudjetointi

- Kohteet, joihin perusturvassa on yleisimmin haettu lisämäärärahaa ovat olleet erikoissairaanhoito, vammaispalvelujen ostot sekä ikäihmisten asumispalvelut.

Vuosi	Keskeisimmät ylityskohteet (tiedot perusturvalautakunnan päätöksistä)
2018	Yhteensä 3,2 milj. €. Lastensuojelu ja perhepalvelut 1,0 milj. €, vammaispalvelut 1,2 milj. €, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut 0,2 milj. €, ikäihmisten kotona selviytymistä tukevien palvelujen ostot 0,5 milj. € sekä Espoon sairaala 0,3 milj. €.
2017	Yhteensä 4,3 milj. €, josta erikoissairaanhoito 1,8 milj. € ja muu toiminta 2,5 milj. €. Keskeisimmät ylitykset lastensuojelun ja kehitysvammaisten ostopalveluista. Tämän lisäksi epävarmuustekijöinä todettiin ikäihmisten tehostetun asumispalvelun lisääntyvä tarve sekä Espoon sairaalan käyttö.
2016	Yhteensä 4,3 milj. €, josta erikoissairaanhoidon osuus on 1,9 milj. €. Muun toiminnan keskeisimmät ylityskohteet ovat työmarkkinatuen kuntaosuus, vammaispalvelut sekä hoitotarvikehankinnat.
2015	Yhteensä 4,6 milj. €, josta erikoissairaanhoidon osuus on 3,3 milj. €, työmarkkinatuen kuntalisä 0,9 milj. € ja vammaispalvelut 0,4 milj. €.
2014	Yhteensä 2,8 milj. €, joka kokonaisuudessaan kohdistui erikoissairaanhoitoon.
2013	Yhteensä 7,3 milj. €, josta erikoissairaanhoidon osuus on 3,8 milj. €. Keskeisimmät muun toiminnan ylitykset olivat lastensuojelun ostopalvelut, työmarkkinatuen kuntaosuus, terveystulotukimenoista, mielenterveyskuntoutujien ja vammaisten asumispalveluista, vammaisten henkilökohtaisesta avusta sekä ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan ostopalveluista.
2012	Yhteensä 3,3 milj. €, josta erikoissairaanhoidon osuus on 0,3 milj. €. Muun toiminnan keskeisimmät ylitykset koostuvat vammaispalvelujen ostoista, toimeentulotukimenoista, lastensuojelun ostopalveluista, terveystulotukimenoista sekä ikäihmisten lääke- ja hoitotarvikemenoista sekä omaishoidontuesta.
2011	Yhteenstä 1,0 milj. €. Keskeisimpinä ylityksinä toimeentulotukimeno, vastaanottopalvelujen ja suun terveydenhuollon ostopalvelut sekä vammaispalvelut.

Talouden tasapainottamisen toimenpiteet

KIRKKONUMMI
KYRKLÄTT

Toimenpiteet: ”Leveällä pensselillä”

- Linjaukset/periaatteet, joilla on merkittävä vaikutus kunnan talouteen pitkällä aikavälillä
- ✓ Yhdyskuntarakenteen talousvaikutusten arviointi
  - Uusien asunto- ja työpaikka-alueiden kaavoittaminen ensisijaisesti olemassa olevien palvelujen, kunnallistekniikan, liikenneyhteyksien läheisyyteen (kaavoitusohjelman päivittäminen 2020). Osayleiskaavoja ja asemakaava laadittaessa arvioidaan kaavan toteutuksen taloudellisuutta. Jatkossa arviointi myös alueiden rakennuttua.
  - Laaditaan maankäytön suunnittelua, asuntotuotantoa ja palveluverkkoa yhteensovittava maankäytön toteuttamisohjelma (2020)
- ✓ Maapolitiikan linjaukset, maankäyttösopimusten periaatteet
  - Kunnan maapoliittiset periaatteet päivitetään vuoden 2019 aikana. Päivityksessä arvioidaan erityisesti mahdollisuutta tarkentaa maankäyttösopimusten periaatteita huomioiden kuitenkin kunnan kilpailukyky ja vetovoima
- ✓ Poliittisen päätöksenteon linjakkuuden edistäminen
  - Päätöksentekoa varten tarvitaan/tarjotaan riittävää taustatietoa ja vaihtoehtojen arviointia
  - Osallisuuden lisääminen (mm. osallistava budjetointi)
  - Yhteinen sitoutuminen tehtyihin päätöksiin

Toimenpiteet: ”Keskity olennaiseen”

- ✓ Kiinteistöomaisuuden myynti, kunnan kiinteistösalkutus: myytävät/purettavat – salkku C
  - Arvio käyttöomaisuuden myyntivoitoista vuositasolla 200.000-1.000.000 euroa
  - Myyntien toteuduttua vuosittainen nettosäästö ylläpitomenoissa arviolta 450.000 €

v. 2020-2026 myytävät kiinteistöt ja asunnot				
	Vuokratulot vuodessa, arvio	Ylläpitomenot vuodessa, arvio	Laskennallinen korjausvelka	Arvio myyntihinnasta
Yhteensä	250 000	-700 000	5 000 000	5 500 000

- ✓ Kunnallistekniikan ja liikunnan palvelurakenteen tarkistaminen (leikkipaikat, koirapuistot, matonpesupaikat, torit, liikuntapaikat, uimarannat ym.)
  - Toimenpide: selvitetään ja arvioidaan palvelupaikkojen todellinen tarve käytön/käyttäjien määrän mukaisesti. Lopetetaan hyvin vähällä käytöllä olevat kohteiden ylläpito. Alustavan arvion mukaan vuosittaisissa ylläpitokustannuksissa voidaan säästää 30.000-70.000/v.

Toimenpiteet: ”Uudella tavalla”

- ✓ Perusturvan sekä sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen ostopalvelujen selvittämistoimenpiteet (aiemmissa dioissa)
  - ✓ Vammaispalvelujen sekä ikäihmisten palvelujen kustannus selvitys
  - ✓ Palvelusetelin käyttöönoton edistäminen
  - ✓ Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminnan lisääminen omana tuotantona
  - ✓ Aamu-/Iltapäivätoiminnan järjestäminen
- ✓ Digitalisaatioprosessien tehostettu johtaminen; säästöpotentiaali parin vuoden kuluessa.
- ✓ Vakanssijärjestelmästä luopuminen toisi rekrytointiedun, helpottaisi tehostamaan prosesseja sekä edistäisi työelämän joustoja. Selkeä säästöpotentiaali pelkästään jo työkyvyttömyyseläkkeissä (ns. varhe-maksut).
- ✓ Toimitilainvestoinneissa elinkaarihankkeet
- ✓ Kiinteistöjen energiatehokkuushankkeet
  - ✓ Tavoitellaan energiatehokkuusinvestoinneissa (öljylämmityksestä luopuminen, aurinkovoiman käyttöönotto, lämmön talteenotto) noin 7-8 v takaisinmaksuaikaa, KETS (kuntien energiatehokkuussopimus) mukainen tavoite vähentää energiankulutusta 4% vuodessa
- ✓ Vesi –liikelaitoksen yhtiöittäminen (seur. dia)

Vesi-liikelaitoksen yhtiöittämisen selvittäminen

- Vesihuoltolaitos on toiminut 1.6.2017 alkaen liikelaitoksena (KV 13.3.2017 § 16). On päätetty (KV 19.12.2016 § 129), että selvitys vesihuoltolaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi käynnistetään myöhemmin.
- Kirkkonummen kunnan vesihuollon organisoinnin vaihtoehdot –selvityksessä (2016) ehdotettiin osakeyhtiön perustamista.
- Osakeyhtiö voi tehostaa vesihuollon toimintaa:
  - Yhtiömuotoista toimintaa on ohjattava liiketaloudellisin perustein.
  - Päätöksenteko on nopeaa, sillä päätökset ovat täytäntöön pantavissa välittömästi.
- Lisäksi kunta saisi liiketoimintakaupasta myyntivoiton (ei rahavaroja) suuruudeltaan arviolta noin 11-22 milj. € (määräytyy arvonmäärityksessä).
- Toimenpide: selvitys yhtiöittämisestä käynnistetään syksyllä 2019.

Toimenpiteet: ”Tarkista tulot”

- ✓ Selvitys rakennusrekisteristä puuttuvista kiinteistöveron piiriin kuuluvista rakennuksista kiinteistöverotusta varten
  - Selvitys käynnissä 2019-2020 aikana
  - Vaikutus tulee näkymään kiinteistöverokertymässä 2020-2022 jälkeen
  - Kiinteistöverotulojen kasvu tulee olemaan oletettavasti >100.000 e/v
- ✓ Kunnan metsäomaisuuden hallinta
  - Toimenpide: tavoitteiden selkeyttäminen. Kunnan metsien hoitotavoitteista ja -tavasta käydään vilkasta keskustelua. Nykytilanteessa puun myyntituloilla (arviolta 50.000 €/v) on voitu esim. rahoittaa lähimetsien hoitoa
- ✓ Taksojen ja maksujen säännöllinen arviointi ja päivittäminen

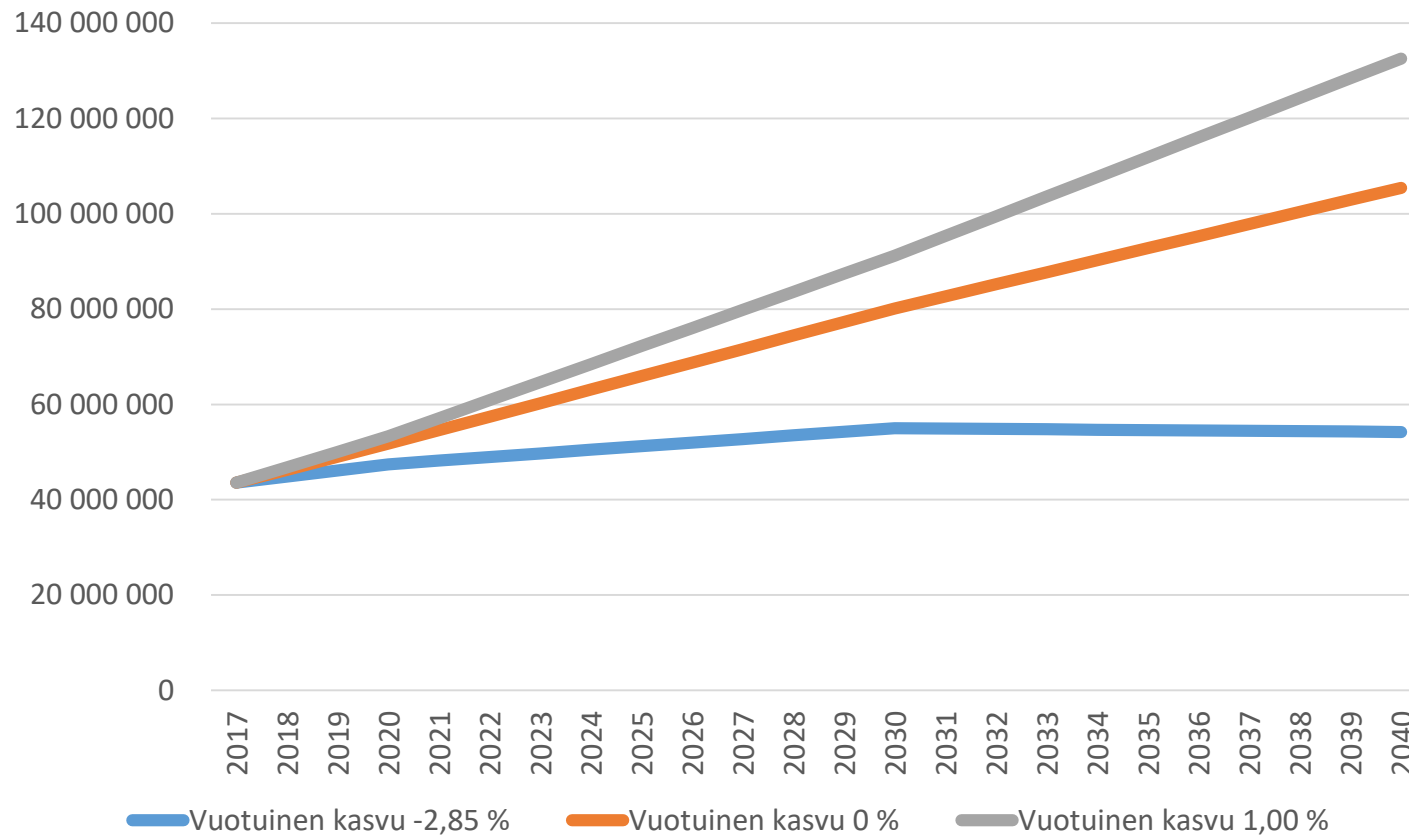

Toimenpiteet: ”Kustannukset haltuun”

- ✓ Kirkkonummi-lisän poistaminen (seur. diat)
- ✓ Yleisten alueiden kunnossapidon taso ja kustannusten hallinta
  - Katu- ja viheralueiden kunnossapidon taso pidetään kohtuullisella tasolla ja yhtenäisenä kunnan eri alueilla alueurakoissa. Selvitetään ja hyödynnetään kaikki mahdollisuudet lumen lähivarastoinnissa, varmistetaan em. alueiden riittävyys asemakaavoja laadittaessa.
- ✓ Kunnan avustusjärjestelmän kokonaisuuden arviointi

Taustatietoa/-kalvoja (seur. 13 diaa)

Yli 65-vuotiaiden kustannusten ennuste Kirkkonummella 2017 - 2040

Väestöennusteena on käytetty MDI:n Kirkkonummen kokonaisväestön ennustetta vuosille 2020, 2030 ja 2040, joka on suhteutettu ikäryhmiin Tilastokeskuksen 2015 ennusteen mukaan.

65-74 –vuotiaiden kustannusten ennuste 2017 - 2040

		Euroa / ikäryhmän asukas		Euroa / ikäryhmän asukas		Euroa / ikäryhmän asukas	
	Väestö		Euroa		Euroa		Euroa
2017	3 962	4 462	17 678 444	4 462	17 678 444	4 462	17 678 444
2020	4 256	4 091	17 412 198	4 462	18 990 010	4 597	19 565 426
2030	4 419	3 064	13 541 189	4 462	19 719 701	5 078	22 442 859
2040	4 795	2 295	11 002 152	4 462	21 394 057	5 609	26 895 817
Keskimääräinen vuotuinen kustannusten kasvu		-2,85 %		0,00 %		1,00 %	

- Yllä olevassa laskelmassa on laskettu kolme kasvuvaihtoehtoa. Näistä ensimmäinen (-2,85 %) on vuosien 2009-2017 keskimääräinen asukaskohtaisten kustannusten muutos, keskimääräinen on nollakasvu (0 %) ja viimeisin yhden prosentin vuotuinen kasvu (1,00 %).
- Väestöennusteena on käytetty MDI:n Kirkkonummen kokonaisväestön ennustetta vuosille 2020, 2030 ja 2040, joka on suhteutettu ikäryhmiin Tilastokeskuksen 2015 ennusteen mukaan.

75-84 –vuotiaiden kustannusten ennuste 2017 - 2040

	Väestö	Euroa / ikäryhmän asukas	Euroa	Euroa / ikäryhmän asukas	Euroa	Euroa / ikäryhmän asukas	Euroa
2017	1 683	9 426	15 863 958	9 426	15 863 958	9 426	15 863 958
2020	2 089	8 643	18 056 820	9 426	19 693 045	9 712	20 289 764
2030	3 504	6 473	22 682 117	9 426	33 031 410	10 728	37 592 826
2040	3 794	4 847	18 392 658	9 426	35 765 145	11 850	44 962 618
Keskimääräinen vuotuinen kustannusten kasvu			-2,85 %		0,00 %		1,00 %

- Yllä olevassa laskelmassa on laskettu kolme kasvuvaihtoehtoa. Näistä ensimmäinen (-2,85 %) on vuosien 2009-2017 keskimääräinen asukaskohtaisten kustannusten muutos, keskimääräinen on nollakasvu (0 %) ja viimeisin yhden prosentin vuotuinen kasvu (1,00 %).
- Väestöennusteena on käytetty MDI:n Kirkkonummen kokonaisväestön ennustetta vuosille 2020, 2030 ja 2040, joka on suhteutettu ikäryhmiin Tilastokeskuksen 2015 ennusteen mukaan.

Yli 85-vuotiaiden kustannusten ennuste 2017 - 2040

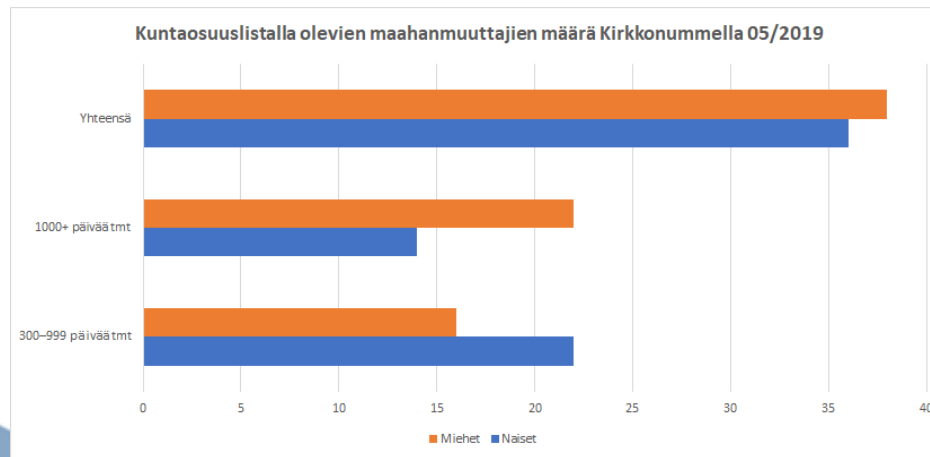
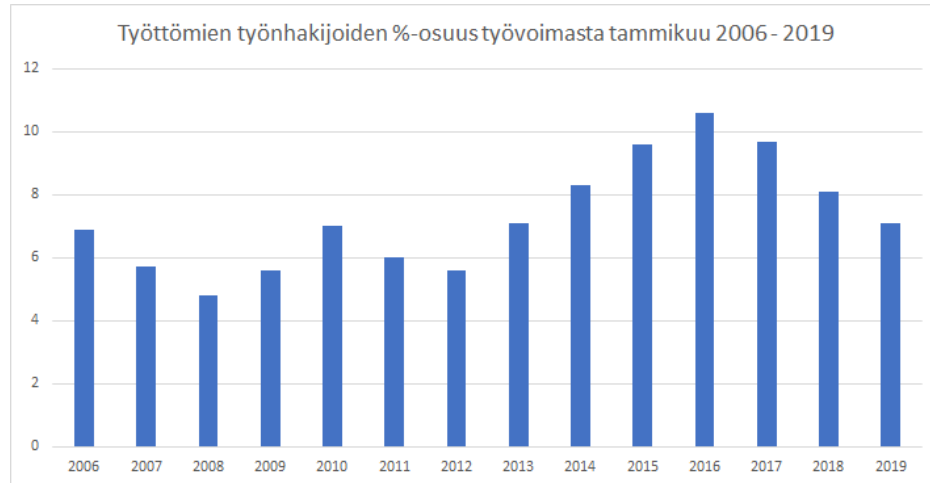
		Euroa / ikäryhmän asukas		Euroa / ikäryhmän asukas		Euroa / ikäryhmän asukas	
	Väestö	Euroa	Euroa	Euroa	Euroa	Euroa	Euroa
2017	444	22 555	10 014 420	22 555	10 014 420	22 555	10 014 420
2020	579	20 681	11 978 045	22 555	13 063 440	23 238	13 459 275
2030	1 213	15 488	18 792 739	22 555	27 367 405	25 670	31 146 659
2040	2 140	11 599	24 826 642	22 555	48 276 243	28 355	60 691 107
Keskimääräinen vuotuinen kustannusten kasvu		-2,85 %		0,00 %		1,00 %	

- Yllä olevassa laskelmassa on laskettu kolme kasvuvaihtoehtoa. Näistä ensimmäinen (-2,85 %) on vuosien 2009-2017 keskimääräinen asukaskohtaisten kustannusten muutos, keskimääräinen on nollakasvu (0 %) ja viimeisin yhden prosentin vuotuinen kasvu (1,00 %).
- Väestöennusteena on käytetty MDI:n Kirkkonummen kokonaisväestön ennustetta vuosille 2020, 2030 ja 2040, joka on suhteutettu ikäryhmiin Tilastokeskuksen 2015 ennusteen mukaan.

Työllisyystilanne maaliskuu 2019

Vuosi	2019
Kuukausi	Maalis
Työvoima	19 701
Työttömien osuus työvoimasta %	6,8
Työttömien lkm	1339
Työttömät miehet lkm	798
Työttömät naiset lkm	541
Alle 20 v työttömät	23
Alle 25 v työttömät	129
Alle 30 v työttömät	256
Yli 50 v työttömät	557
Vamm./pitkäaikaissair.työttömät	97
Ulkomaalaiset työttömät	199
Pitkäaikaistyöttömät	440
Avoimet työpaikat	278

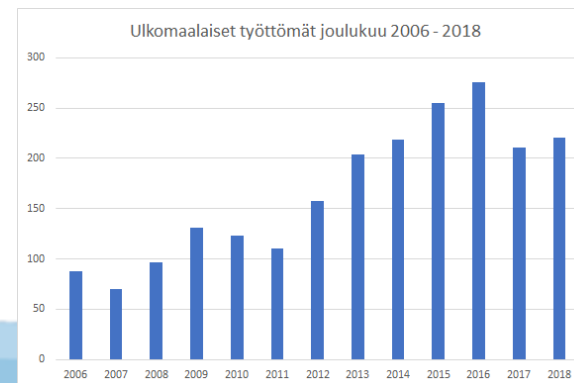
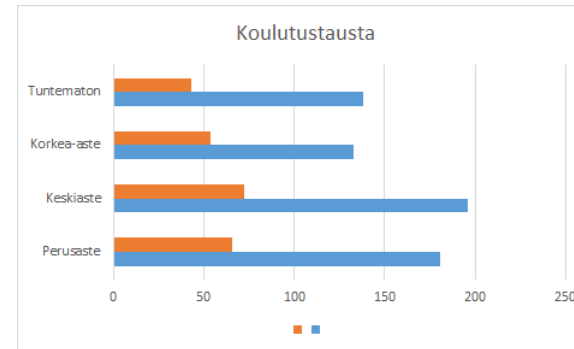
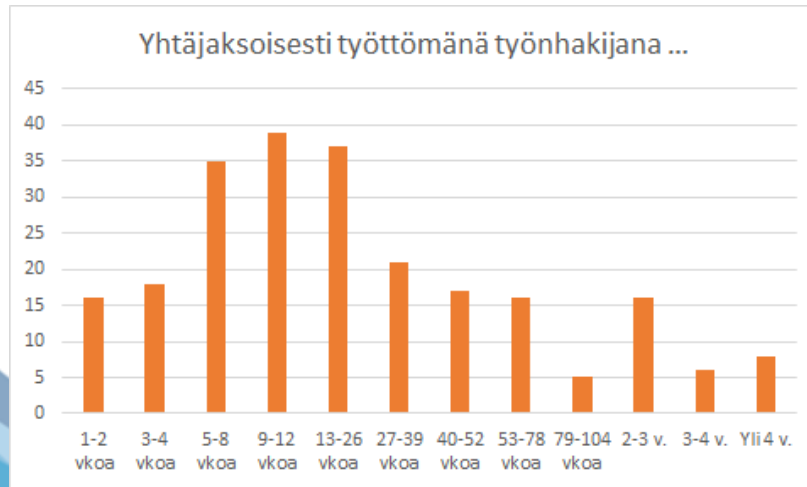
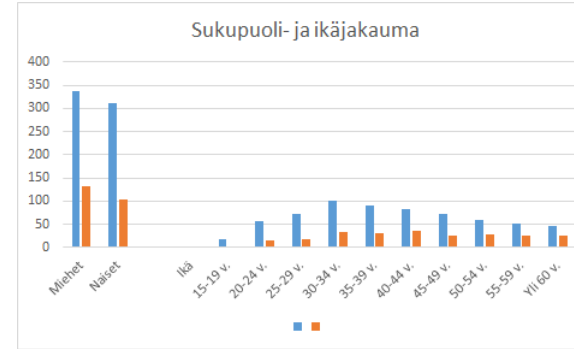
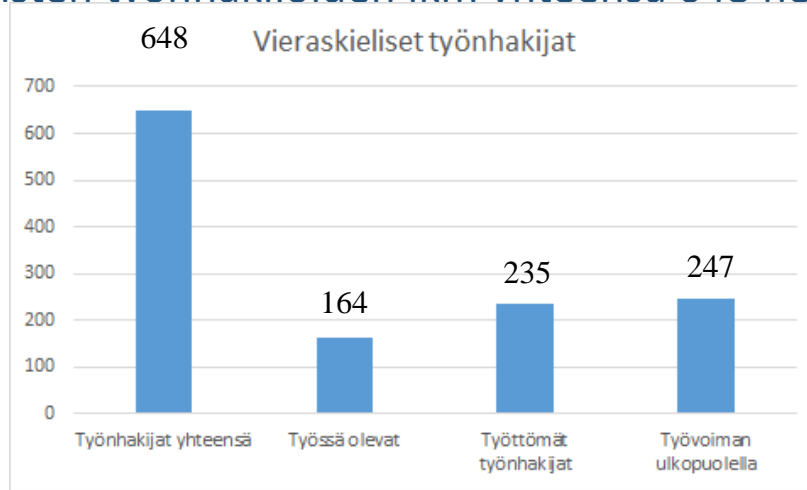
Työttömät työnhakijat

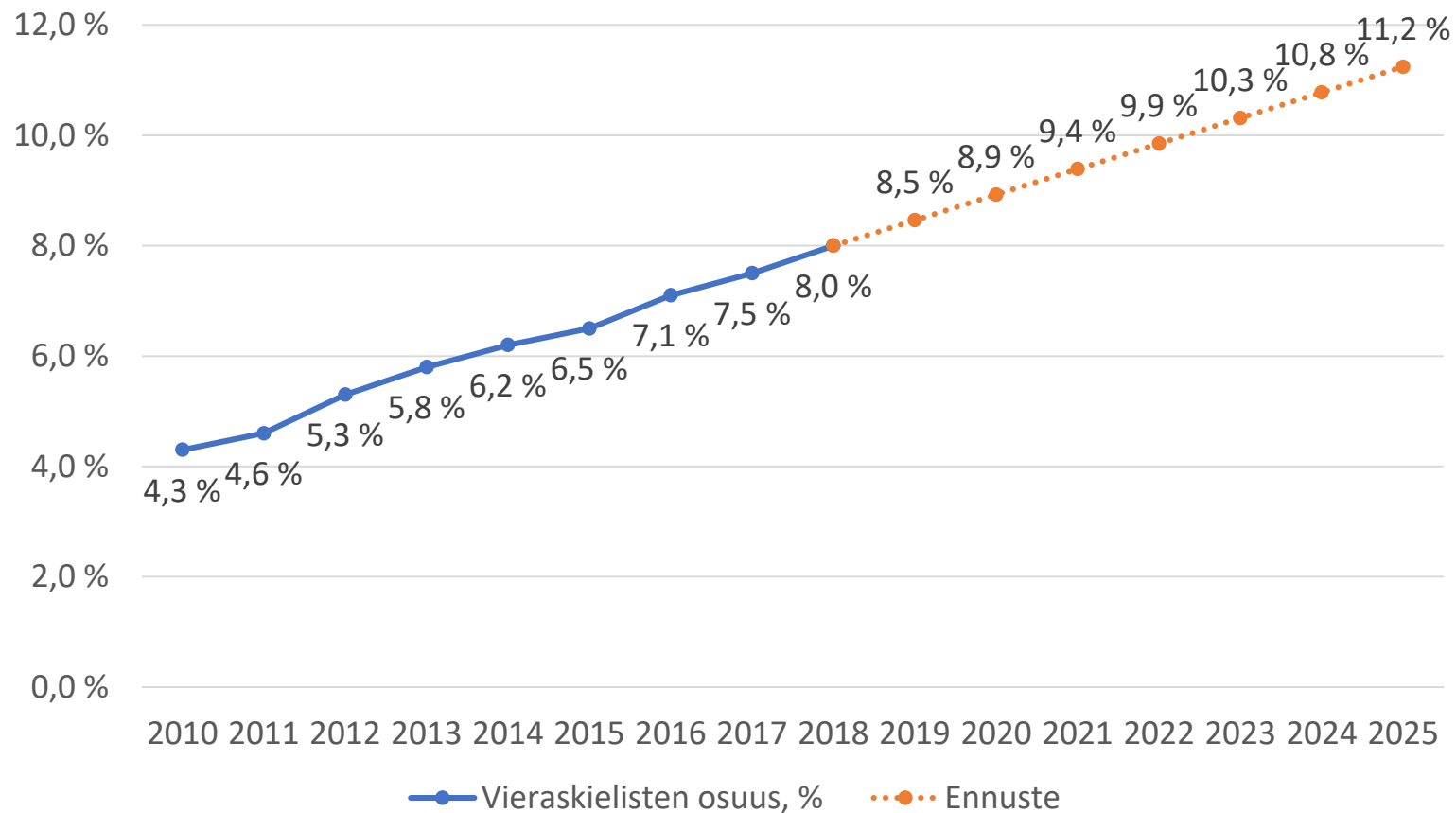

Maahanmuuttajat työmarkkinoilla

Vieraskielisten työnhakijoiden lkm yhteensä 648 henkilöä

Kirkkonummen vieraskielisen väestön osuus 2010 - 2025

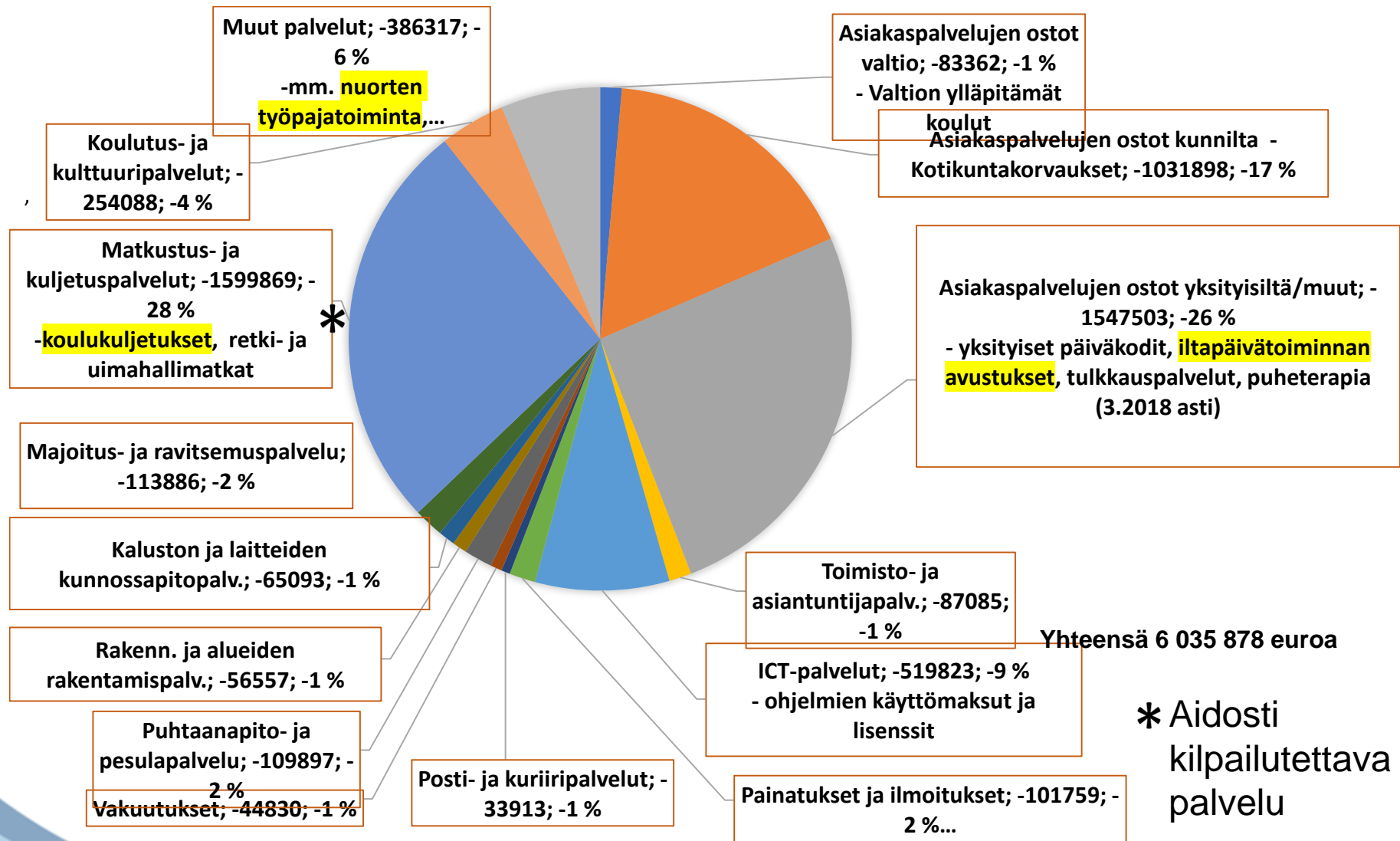
Vuosien 2010-2018 toteumatiedot: Tilastokeskus, Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat
Ennuste laskettu vuosien 2010-2018 toteuman mukaisesti

Ulkomaalaistaustaiset Kirkkonummella

- Ulkomaan kansalaisten osuus kunnan väestöstä vuonna 2018 oli **6% (2314 henkilöä)**
- Vieraskielisten osuus vuonna 2018 oli **8% (3158 henkilöä)**
-
- **Kirkkonummella** vuonna 2018 Tilastokeskuksen mukaan
  - **99 eri kansalaisuutta** (suomi sisältyy)
  - **78 eri äidinkieltä** (suomi, ruotsi ja saame sisältyvät)
- Suurin osa maahanmuutosta koostuu työperäisestä tai perhesyistä johtuvasta maahanmuutosta (virolaiset ja venäläiset suurimmat ryhmät)
- Maahanmuuttajapalveluiden asiakkaita (2019): 150 henk.

Lähde: Tilastokeskus

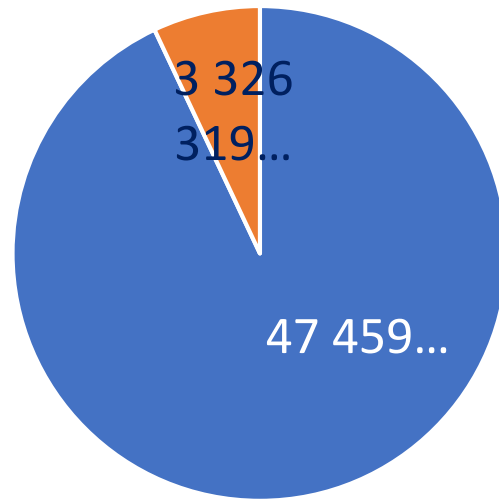
Ulkoiset palvelujen ostot sivistys- ja vapaa-aikapalvelujen toimialalla v. 2018

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut

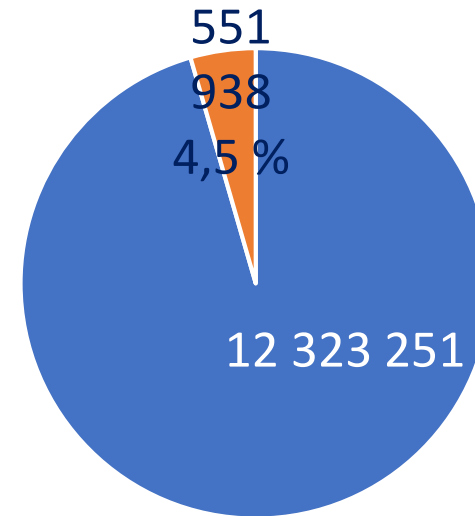
Palvelujen ostot toimintamenoista toimitelimitäin

Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetusjaosto

■ toimintakulut

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus- ja opetusjaosto

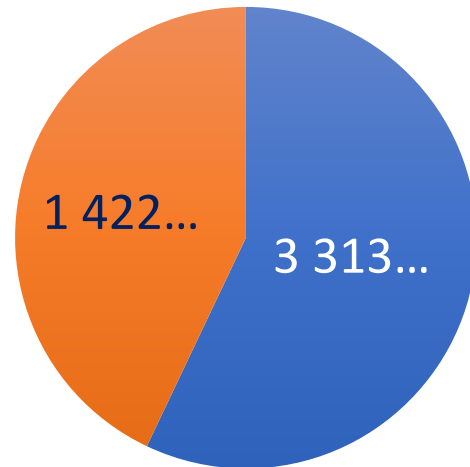

■ toimintakulut

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelu

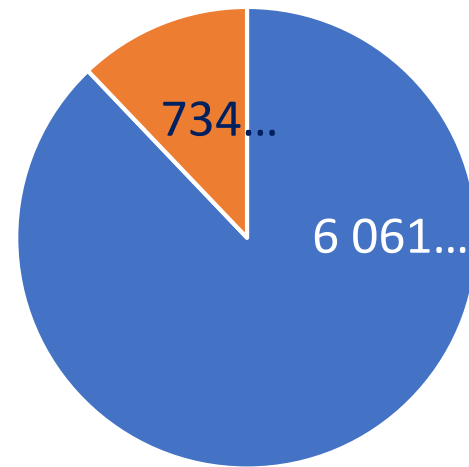
Palvelujen ostot toimintamenoista toimitelmittain

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta
ulkoiset menot

■ toimintakulut
■ palvelujen ostot

Vapaa-aikajaosto
ulkoiset menot

■ toimintakulut
■ palvelujen ostot

Kirkkonummen sijoitus kansallisissa sosiaali- ja terveyspalvelujen vertailuissa

- Kirkkonummen kunta osallistuu vuosittain Kuntaliiton julkaisemiin Keskisuurten kuntien sosiaali- ja terveystoimen kustannusvertailuun sekä Suurimpien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon nettotoimintamenojen vertailuun.
- Kirkkonummi on pärjännyt vertailuissa hyvin. Suurimpien kuntien vertailussa Kirkkonummi oli viimeisimmissä tutkimuksissa 52 organisaation joukossa 6. edullisin ja keskisuurten kuntien vertailussa vertailun toiseksi edullisin ilman ikävakiointia. Ikävakiointilla tarkoitetaan toimenpidettä, jolla kuntien väestön ikärakenne muutetaan yhteneväksi ja väestön ikärakenteen vaikutus kustannuksiin pyritään häivyttämään. Ikävakiointin myötä Kirkkonummen sijoitus on kyseisissä vertailuissa yleensä keskiarvon paikkeilla; eli Kirkkonummi hyötyy toiminnassaan muita kuntia keskimääräistä paremmasta väestörakenteesta.
- Myös THL:n sosiaali- ja terveydenhuollon menojen vertailuissa Kirkkonummi on pärjännyt Kuntaliiton vertailujen tavoin hyvin ollen ikävakiointin myötä vertailun keskiarvoa; ilman ikävakiointia vertailun 19. paras 295 kunnan joukossa.

Investoinnit ja väistöilat

KIRKKONUMMI
KYRKSLÄTT

Investoinnit, toimitilat

- Mittavat investointitarpeet - hankkeiden aikataulutuksella, toteutus- ja rahoitustavalla keskeinen vaikutus kunnan talouden tunnuslukuihin sekä ylläpitokulujen ja sisäisten vuokrien kautta käyttötalouden toimintakuluihin
- Investointien toteutumisen myötä rakennuskannan peruskorjausohjelman määrärahan tarve pienenee
- Kaikkea on mahdotonta toteuttaa heti; investointisuunnitelman lähtökohtana tulee olla jokaisen investoinnin tarpeen ja ajoituksen kriittinen arviointi
- Väestönkasvu ja väestörakenteen muutokset vaikuttavat toimitilojen investointitarpeisiin tulevaisuudessa. Vaikka kunnan väkiluku kasvaa, koulu- ja päiväkotikäisten lasten määrä ei tule lähivuosina kasvamaan väestöennusteiden perusteella
  - Toimitilainvestoinnit perustuvat lähivuosina enemmän rakennusten tekniseen kuntoon kuin tilojen tarpeen kasvamiseen

Toimenpiteet:

- Investointeja jaksotetaan mahdollisuuksien mukaan rakennusten kunto ja koetut sisäilmaongelmat huomioiden
- Tukeudutaan pidemmän aikaa väistötiloihin
- Leasingrahoituksen hyödyntäminen

Investoinnit, toimitilat

- Keskustan lukiokampus esitetään toteutettavasti ajallisesti yhteensovittuna GWPD (Gesterby-Winellska-Papinmäki-Daghem) –hankkeen kanssa
- GWPD ja lukiokampus toteutetaan leasingrahoituksella
- Nissnikun koulun peruskorjaus ja laajennus, aloitus v. 2023
  - Edellyttää jonkin verran tilapäisen lisätilan järjestämistä
- Kunta neuvottelee Helsingin kaupungin kanssa Killinmäen alueen ostamisesta kunnalle
  - Mahdollisia Killinmäkeen siirtyviä toimintoja Vols-koti, kotihoito sekä Työllistymisyksikkö Toimari, edellyttää investointia rakennusten korjaamiseen
- Veikkolan sivukirjaston korjausinvestoinnin vaihtoehtona voitaisiin toteuttaa Veikkolan torin länsipuolen rakentamattoman tontin asemakaavamuutos ja kirjaston tilat vuokratiloina ko. tontille rakennettavan asuinrakennuksen yhteyteen
- Investointiohjelma on esitetty tarkemmin erillisessä liitteessä

Väistötilojen suunnitelma

- Olemassa olevat väistötilat ja niiden vuokrasopimukset optioineen (koulujen tilapäiset paviljonkirakennukset ja muut vuokratut väistötilat) mahdollistavat erilaisia tapoja järjestää sisäilmaongelmien ja esitetyn investointiohjelman edellyttämät rakennustöiden aikaiset väistöjärjestelyt
- Väistötilojen kokonaissuunnitelma voidaan tarkentaa, kun investointisuunnitelman merkittävät ratkaisut on linjattu
  - Kunta on vuokrannut tilapäisiä koulurakennuksia liki 1600 henkilölle
  - Jonkin verran lisätilaa kuitenkin tarvitaan
  - Huomioidaan mahdollisuudet hyödyntää kunnan muita rakennuksia väistötiloina
  - Palvelutuotannon jaosto päätti 5.6.2019 kahden uuden paviljonkikoulun tilaamisesta Kirkkoharjun koululle (käytetään siis optio)
    - Option mahdollinen käyttö tulee arvioida osana väistötilojen kokonaissuunnitelmaa
- Väistötilojen suunnitelma on esitetty tarkemmin erillisessä liitteessä

Investoinnit, kunnallistekniikka, liikunta- ja virkistysalueet

- Mittavat investointitarpeet - hankkeiden aikataulutuksella on keskeinen vaikutus kunnan talouden tunnuslukuihin sekä ylläpitokulujen kautta käyttötalouden toimintakuluihin
- Kaikkea on mahdotonta toteuttaa heti; investointisuunnitelman lähtökohtana tulee olla jokaisen investoinnin tarpeen ja ajoituksen kriittinen arviointi
  - Jaksotetaan ei-välttämättömiä investointeja
- Kuntastrategian mukainen kasvutavoite edellyttää investointeja uusiin asunto- ja työpaikka-alueisiin
- Aikataulutuksessa priorisoidaan väestönkasvua / työpaikkoja mahdollistavia kaavataloudellisesti perusteltuja hankkeita

Investoinnit: kadut, liikennealueet, puistot, liikunta- ja virkistysalueet

Keskustojen kehittäminen, suuret liikennejärjestelmän parantamis- ja kehittämishankkeet

Keskustan sillat, pääväylien kehittäminen, Veikkolan kunnallistekniikka

Investoinnit 5-10 M€/v

Uudet asemakaava-alueet

Uusien asemakaava-alueiden katujen ja yleisten alueiden rakentaminen

Investoinnit 5-7 M€/v

Asumisviihtyvyyttä/hyvinvointia ja vetovoimaa tukevat hankkeet

Harrastuspaikat, virkistysalueet, pysäköintialueet, kevyen liikenteen väylät, valaistus ym

Investoinnit 1-2 M€/vh osallistavaa budjetointia

- Investointiohjelma on esitetty tarkemmin erillisessä liitteessä

Kirkkonummen kunta

Taloudellinen mallinnus 6.6.2019

Kuntarahoitus Oyj

Laskennassa käytetyt oletukset ja tarkastellut skenaariot

- Tuloslaskelma 2019-2020 perustuu 3.6.2019 kehusehdotukseen. Vuoden 2020 jälkeen:
  - Toimintatuotot ja –toimintakulut on oletettu kasvavan 1 % p.a. lukuun ottamatta palvelujen ostoja, jotka on oletettu kasvavan 2 % p.a.
  - Verotulot vuodelle 2019 on korjattu vastaamaan viimeisintä Kuntaliiton arviota.
- Investoinnit perustuvat 27.5. toimitettuihin tietoihin, sekä vuoden 2019 talousarvion oletuksiin (kts. oikeanpuoleinen taulukko).
  - Talorakennusinvestoinneista GWPD ja keskustan alueen lukiokampus (yhteensä noin 71 MEUR) on tarkoitus rahoittaa leasingrahoituksella.
  - Laskelmien perusskenaariossa on kuitenkin oletettu, että kaikki investoinnit toteutetaan lainarahoituksella.
- Verotulot perustuvat Kuntaliitolta saatuihin tietoihin vuosina 2019-2022, jonka jälkeen verotulot kasvavat 2 % p.a.
  - 3. Skenaariossa on oletettu, että verotulot kehittyvät maltillisemmin, noin 2 % p.a. vuoden 2019 tasosta.
- Käyttöomaisuuden myyntivoitot on oletettu olevan vuoden 2020 jälkeen 3,3-3,5 MEUR per vuosi.

Investoinnit	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
ATK	-1 424	-1 165	-40	-876	-876	-876	-876	-876
Maa- ja Vesialueet	-500	-500	0	-333	-333	-333	-333	-333
Muut Pitkä	-70	-70	0	-47	-47	-47	-47	-47
Vesi-liikelaitosinvestoinnit	-3 130	-4 540	-5 325	-4 332	-4 732	-4 796	-4 620	-4 716
Talorakennusinvestoinnit	-27 652	-26 155	-48 911	-46 500	-17 500	-15 500	-14 600	-2 500
Katu+liikuntainvestoinnit	-10 965	-11 720	-13 210	-20 200	-18 075	-20 355	-15 610	-17 165
Yhteensä	-43 741	-44 150	-67 486	-72 288	-41 564	-41 908	-36 086	-25 638

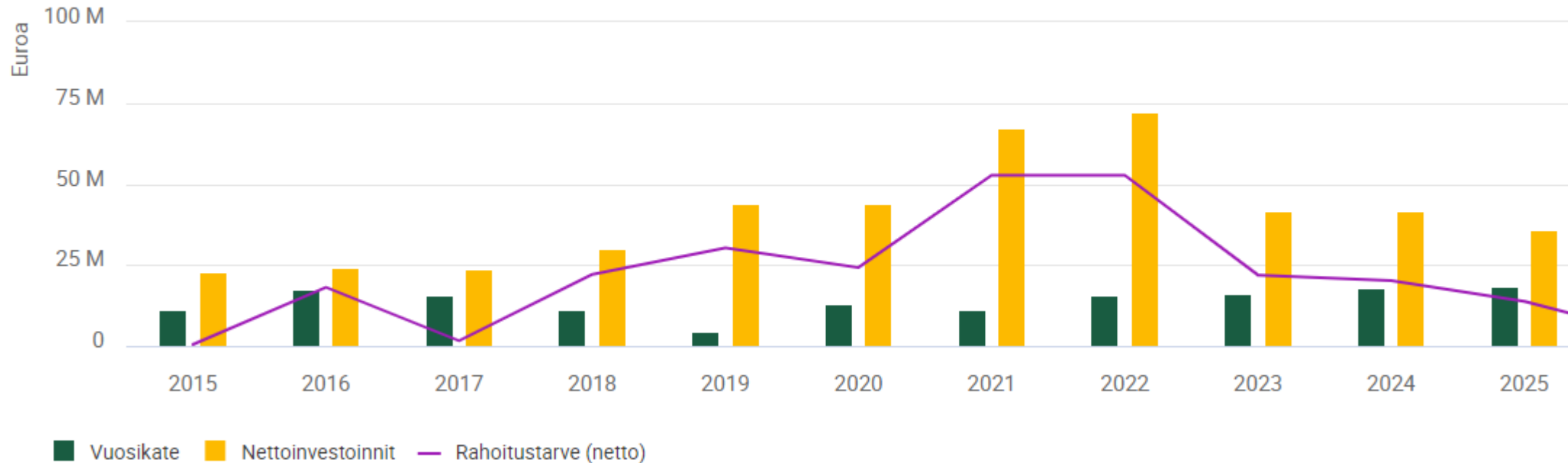
Tarkastellut skenaariot:

- 1) Kaikki investoinnit rahoitetaan lainalla
- 2) GWPD ja keskustan lukiokampus rahoitetaan leasingillä
- 3) Skenaario 2 + verotulot kehittyvät maltillisemmin

Vuosikate ja nettoinvestoinnit

1) Kaikki investoinnit lainarahoituksella

Vuosikate ja nettoinvestoinnit

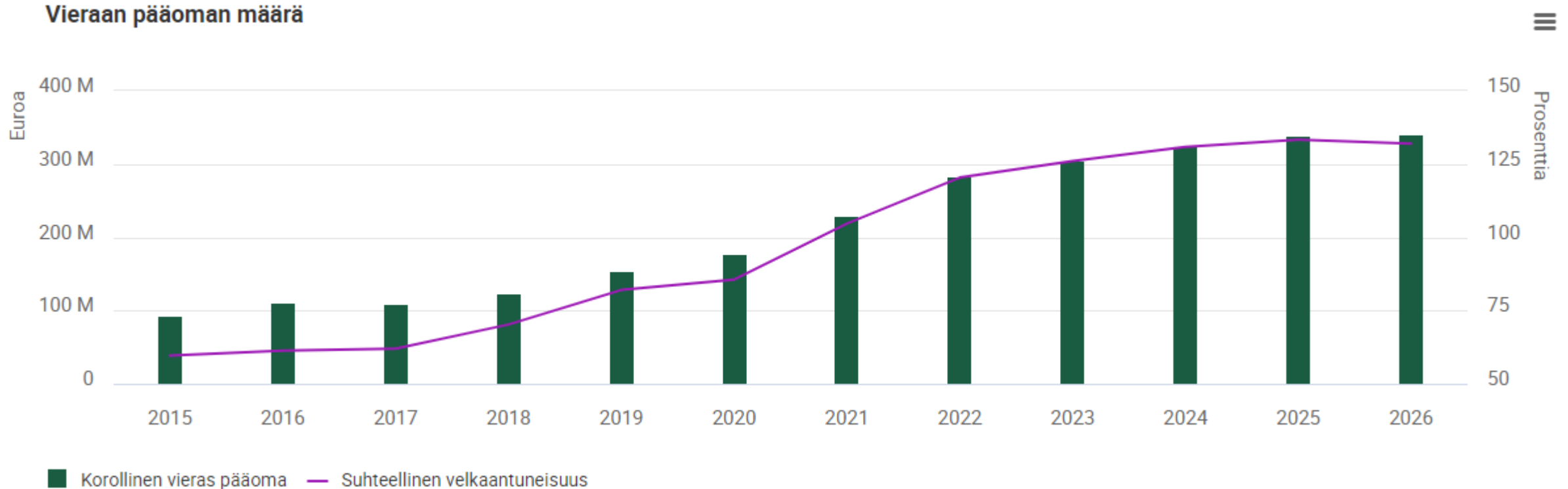

- Jos kaikki investoinnit rakennetaan omaan taseeseen, on rahoitustarve tällöin korkeimmillaan noin 50 MEUR vuosina 2021-2022. Tarkastelujakson lopussa vuonna 2025 rahoitustarve on noin 12,5 MEUR.

Vieraan pääoman kehittyminen

1) Kaikki investoinnit lainarahoituksella

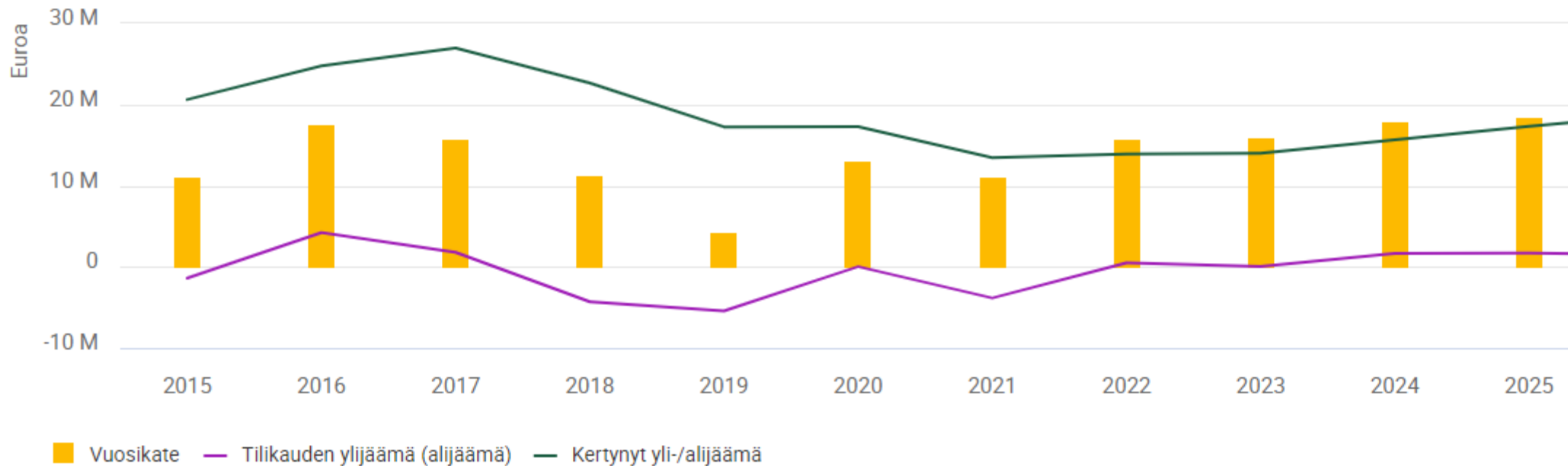

- Korollisen vieraan pääoman määrä kasvaa yli 300 MEUR:oon tarkastelujakson lopussa.
- Suhteellinen velkaantuneisuus nousee noin 130 %:iin.

Vuosikate ja yli-/alijäämä

1) Kaikki investoinnit lainalla

Vuosikate ja yli- / alijäämä

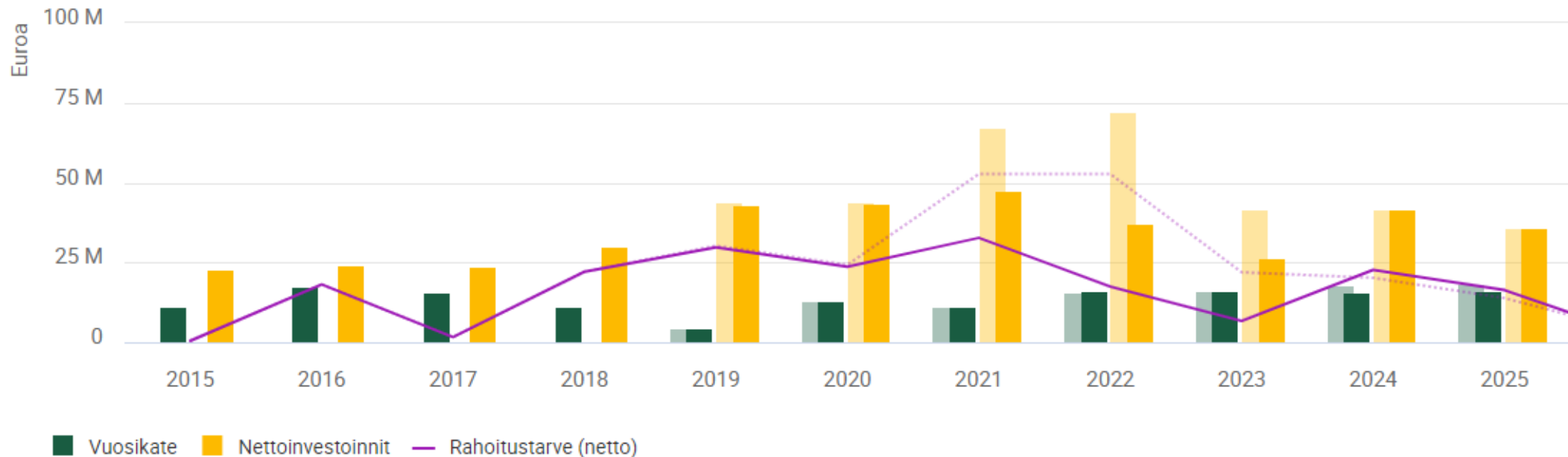

- Kunnan tilikauden tulos on alijäämäinen vuonna 2021, mutta sen jälkeen pysyy lähellä nollaa.
- Taseeseen kertynyt ylijäämä pienenee, mutta säilyy selvästi ylijäämäisenä.

Vuosikate ja nettoinvestoinnit

2) GWPD ja keskustan lukiokampus rahoitetaan leasingillä

Vuosikate ja nettoinvestoinnit

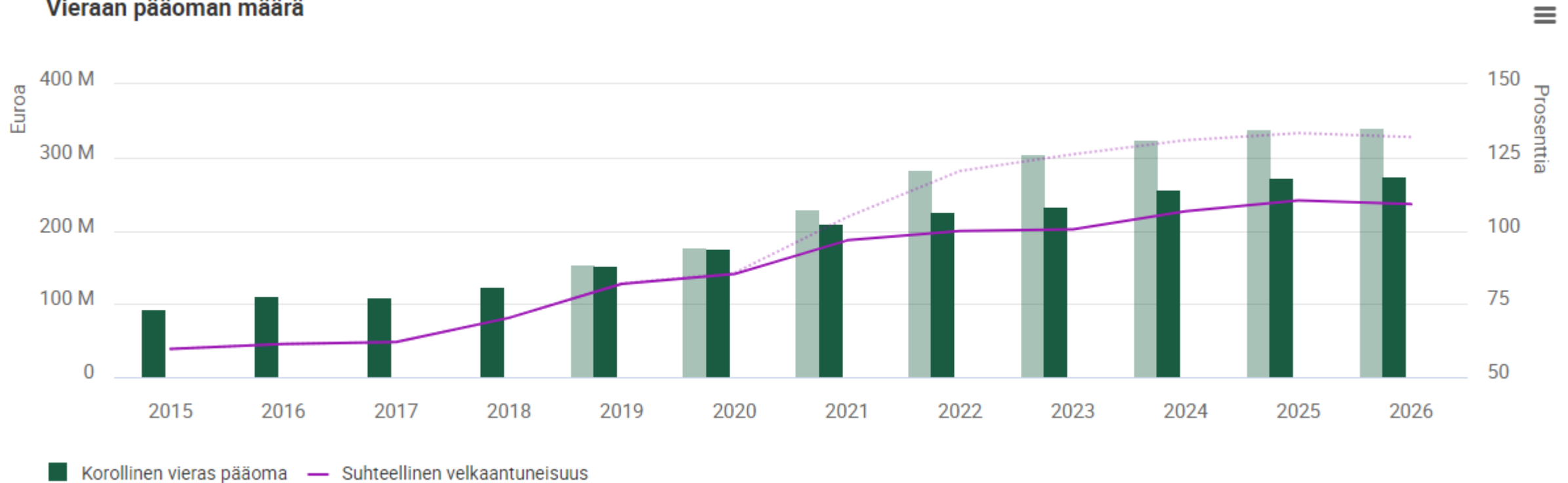

- Kun investoinnit rahoitetaan leasingrahoituksella, on rahoitustarve tällöin korkeimmillaan noin 30 MEUR vuonna 2021. Tarkastelujakson lopussa rahoitustarve pienenee noin 15 MEUR.
- Leasingin yhteydessä vuokraa ei makseta rakentamisaikana. Myös rakentamisaikaiset korot maksetaan vasta kohteen valmistuttua tai vaihtoehtoisesti pääomitetään.

Vieraan pääoman kehittyminen

2) GWPD ja keskustan lukiokampus rahoitetaan leasingillä

Vieraan pääoman määrä

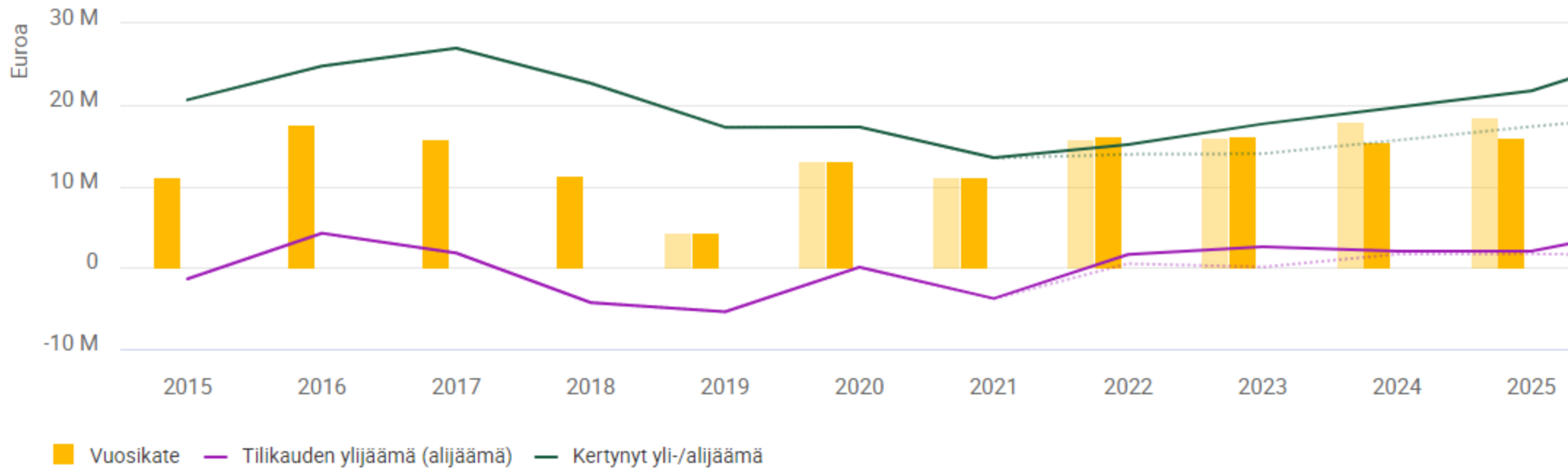

- Korollisen vieraan pääoman määrä kasvaa noin 270 MEUR:oon tarkastelujakson lopussa.
- Suhteellinen velkaantuneisuus nousee noin 110 %:iin.

Vuosikate ja yli-/alijäämä

2) GWPD ja keskustan lukiokampus rahoitetaan leasingillä

Vuosikate ja yli- / alijäämä

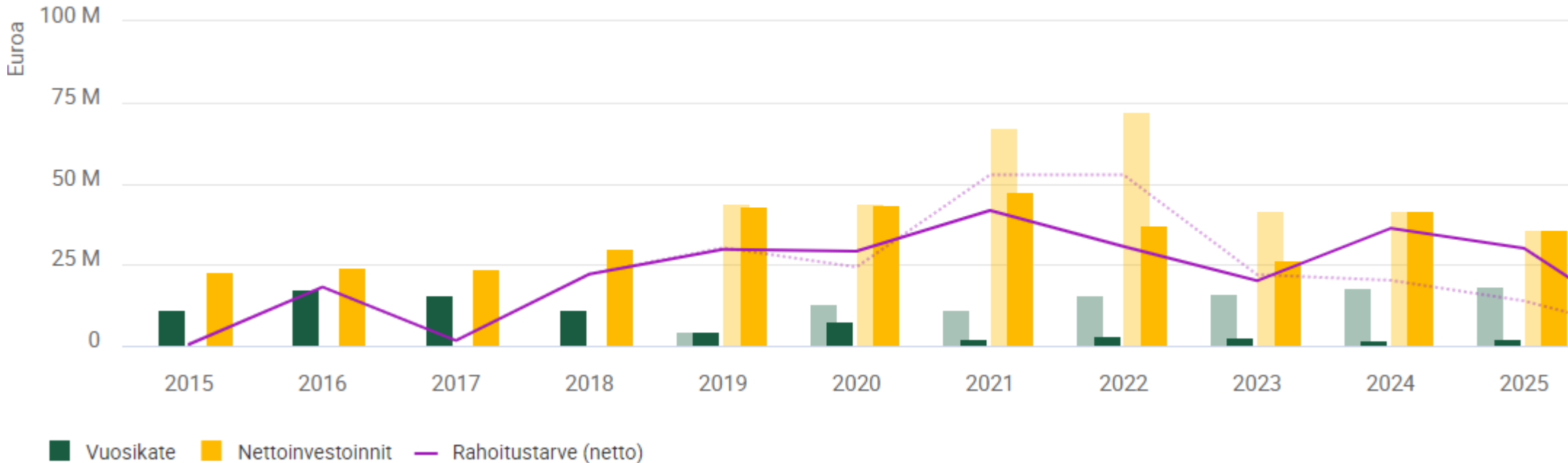

- Kunnan tilikauden tulos on alijäämäinen vuonna 2021, mutta sen jälkeen positiivinen.

Vuosikate ja nettoinvestoinnit

3) Skenaario 2 + verotulot kehittyvät maltillisemmin

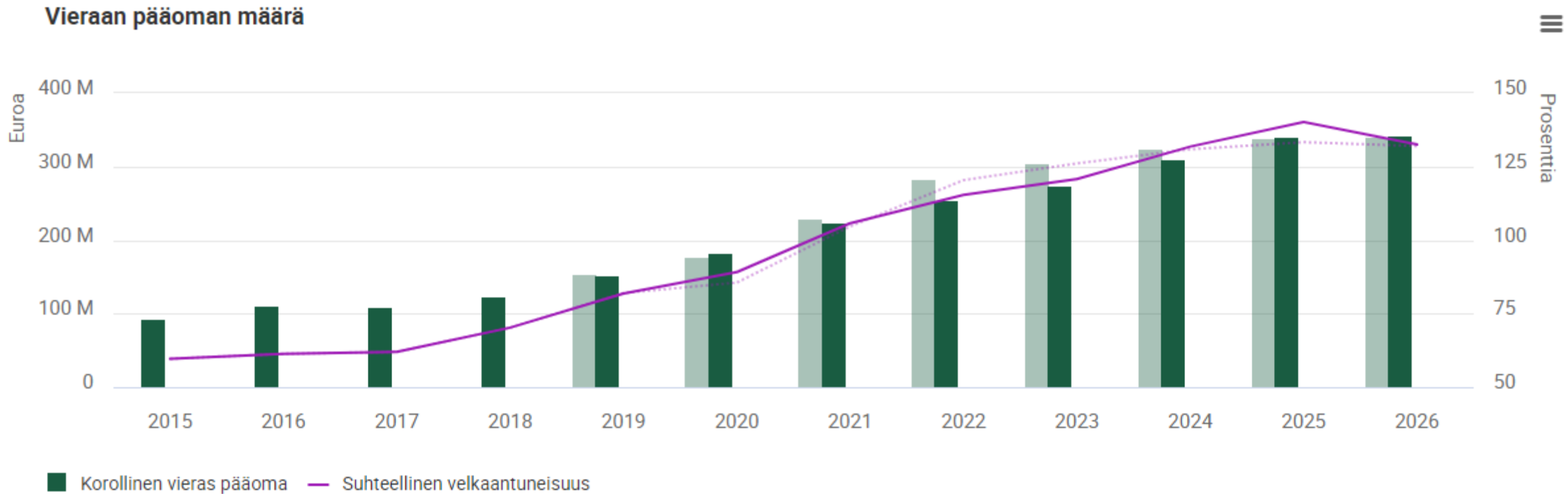
Vuosikate ja nettoinvestoinnit

- Verotulojen pienentyessä rahoitustarve kasvaa. Rahoitustarve on korkeimmillaan noin 40 MEUR vuonna 2021. Tarkastelujakson lopussa rahoitustarve on noin 25 MEUR.
- Skenaario 2 yhteydessä rahoitustarve on korkeimmillaan noin 30 MEUR vuonna 2021 ja tarkastelujakson lopussa rahoitustarve on noin 15 MEUR.

Vieraan pääoman kehittyminen

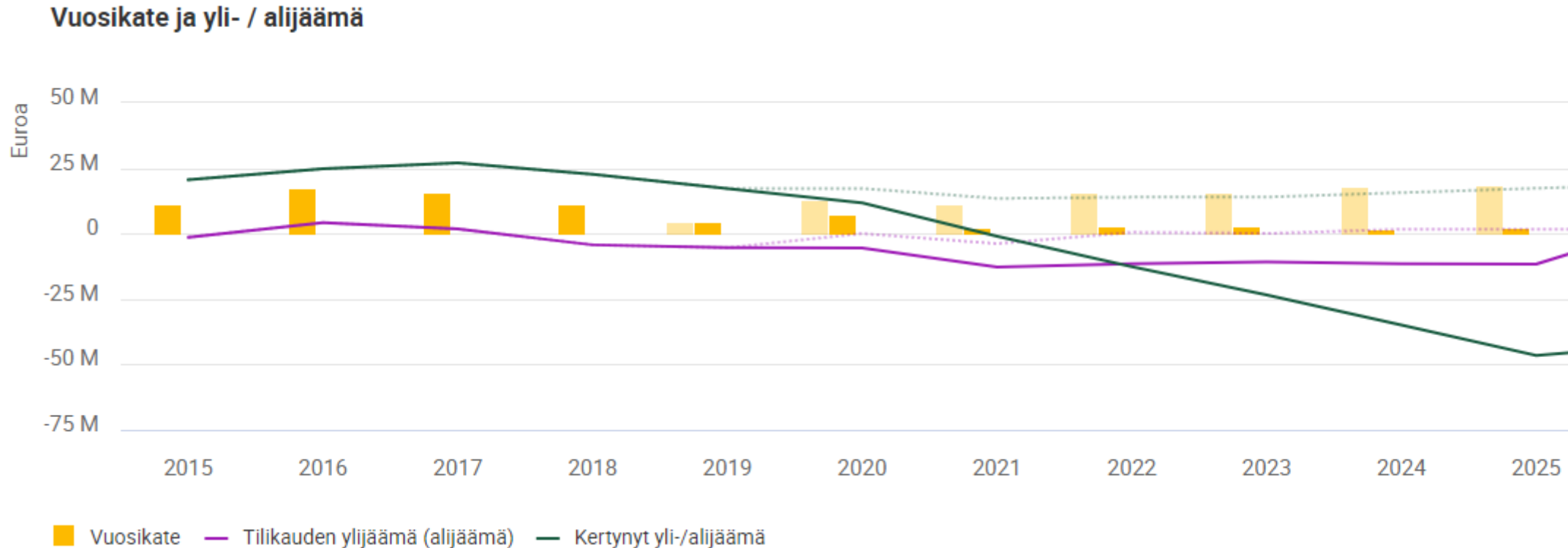
3) Skenaario 2 + verotulot kehittyvät maltillisemmin

- Korollisen vieraan pääoman määrä kasvaa noin 340 MEUR:oon tarkastelujakson lopussa.
- Skenaario 2 yhteydessä korollisen vieraan pääoman määrä kasvaa noin 270 MEUR tarkastelujakson lopussa.
- Suhteellinen velkaantuneisuus nousee noin 140 %:iin.
- Skenaario 2 yhteydessä suhteellinen velkaantuneisuus nousee noin 110 %:iin

Vuosikate ja yli-/alijäämä

3) Skenaario 2 + verotulot kehittyvät maltillisemmin

- Kunnan tilikaudet ovat alijäämäisiä koko tarkastelujakson ajan. Taseen kertynyt yli-/alijäämä kääntyy alijäämäiseksi vuoden 2021 jälkeen.

Kuinka onnistumme?

- Etsien
- Kokeillen
- Kehittäen
- Luopuen
- Luottaen ja yhdessä tehden - tillsammans